

ტილოცაკო აღგომის ბრწყინვალე დესასწაულს

ინტერვიუ

83 8-9

ინტერვიუ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველ მოადგილესთან, გიორგი ხანიშვილთან

ანდრო ასლანიშვილი

გარემოს ეროვნული სააგენტოს უფროსი

ახალი ამბები

83 2-5

საქართველოში, გასული საუკუნის 50-იანი წლების შემდეგ, პირველი წყალსაცავის გასტაბაური მშენებლობა იწყება

კასპის მუნიციპალიტეტში, თეძამის წყალსაცავის მშენებლობის უმსხვილესი საინვესტიციო პროექტის პრეზენტაცია საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა, მამუკა ბახტაძემ მისასალმებელი სიტყვით გახსნა.

თეძამის წყალსაცავის მშენებლობა მიმდინარე წელს დაიწყება და 47 თვეს გასტანს.

ქართული და ევროკავშირის წევრი ქვეყნების ნაგვანი ექსპერტებისა და სოფლის განვითარების პოლიტიკის შემოქმედელთა მონაწილეობით საქართველოს კონფერენცია „სოფლის განვითარების პოლიტიკა 2020+ - ევროკავშირის პრაქტიკის დანერგვა საქართველოში“ გაიმართა.

დავი ქარქიჭამიას წინააღმდეგ ბრძოლის სამუშაოებს აგრძელებს

■ აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლის საქართველოს წარმატებულ გამოცდილებას საქართველოს კონფერენციაზე განიხილავენ

■ ლევან დავითაშვილი აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლის ღონისძიებების მიმდინარეობას გააცნო

■ მეთხილე ფარმერებისთვის შესანამდვილი აპარატების დარიგება დაიწყო

- შეხვედრა ბალარუსის ვიცე-პრემიერთან
- 2019 წელს სახელმწიფო აგროდამპინგის პროგრამის განხორციელებას აგრძელებს
- ალგათის ეროვნული პარკის განვითარებისთვის 250 000 ლარი გამოიყო
- 870 000 ევრო - საქართველოს დაცული ტერიტორიის განვითარებისთვის
- ჭავჭავაძის ეროვნულ პარკში ეკო-ტურისტული კოტაჯები აშენდება
- ეროვნული სატყეო სააგენტო მბეჭ-

პროექტის სავარაუდო ღირებულება 71 მლნ ლარს შეადგენს.

მშენებლობაზე 500-მდე ადამიანი დასაქმდება.

აღნიშნული პროექტის განხორციელებით შიდა ქართლის რეგიონი მნიშვნელოვან ეკონომიკურ სარგებელს მიიღებს. ახალი წყალსაცავით კასპის მუნიციპალიტეტის 22 სოფლის 7 ათასი ჰექტარი სასოფლო-სამეურნეო სავარგული მოირწყება, რითაც 10 000-მდე ბენეფიციარი ისარგებლებს.

>> ვრცლად იხილეთ გვ.2

სოფლის განვითარების კონფერენციის ორგანიზატორი და მასპინძელი საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროა. ღონისძიების მხარდამჭერია ევროკავშირი (EU) გაეროს განვითარების პროგრამასთან (UNDP) თანამშრომლობით.

>> ვრცლად იხილეთ გვ.3

წარმატების ისტორიები

83 10-11

- თანამედროვე სტანდარტების სამაცივრო მეურნეობა საოკუპაციო ხაზთან
- კოოპერატივმა „ახალგაზრდა ფერმერი“ აგარაში თანამედროვე მარძაპული ფერმა გახსნა
- მეფრინველეობის ფერმა სოფელ კახიჯვარში
- კახეთის რეგიონში ახალი ინტენსიური კაკლის ბაღი გაშენდა
- შიდა ქართლის რეგიონში კიდევ ერთი ახალი ბაღი გაშენდა
- ქვემო ქართლის რეგიონში მესაქონლეობის ფერმა ამოქმედდა
- ტაშისკარის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაცია მიმდინარეობს
- კახეთის რეგიონში ახალი მესაქონლეობის ფერმა ამოქმედდა

დასული ტერიტორიები

83 12-13

აგრონომია

83 14-15

სიბინდი

საშიშრო ინფორმაცია

83 16

ბის ალურა საქართველოში

ქართული ღვინო

83 6-7

ქართული ღვინის კულტურა ამომავალი გზის ქვეყანაში

- FOODEX JAPAN-2019
- THE 100TH CHINA FOOD & DRINKS FAIR
- PROWEIN-2019
- RAW WINE-2019
- ღვინის ეროვნული სააგენტოს სპეციალური განცხადება

თეძამის წყალსაცავი

საქართველოში, გასული საუკუნის 50-იანი წლების შემდეგ, პირველი წყალსაცავის მასშტაბური მშენებლობა იწყება

კასპის მუნიციპალიტეტში, თეძამის წყალსაცავის მშენებლობის უმსხვილესი საინვესტიციო პროექტის პრეზენტაცია საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა, მამუკა ბახტაძემ მისასალმებელი სიტყვით გახსნა.

თეძამის წყალსაცავის მშენებლობა მიმდინარე წელს დაიწყება და 47 თვეს გასტანს.

პროექტის სავარაუდო ღირებულება 71 მლნ ლარს შეადგენს.

მშენებლობაზე 500-მდე ადამიანი დასაქმდება.

აღნიშნული პროექტის განხორციელებით შიდა ქართლის რეგიონი მნიშვნელოვან ეკონომიკურ სარგებელს მიიღებს. ახალი წყალსაცავით კასპის მუნიციპალიტეტის 22 სოფლის 7 ათასი ჰექტარი სასოფლო-სამეურნეო სავარგული მოიხრევა, რითაც 10 000-მდე ბენეფიციარი ისარგებლებს.

სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების გარანტირებული მორწყვა გაზრდის ხარისხიანი მოსავლის მიღების შესაძლებლობას, რაც პირდაპირპროპორციულად აისახება მოსახლეობის ეკონომიკურ მდგომარეობაზე.

გარდა ამისა, წყალსაცავიდან, სასმელი წყლით 5 სოფელი მომარაგდება, კაშხალზე მოეწყობა ჰიდროელექტროსადგური; წყალსაცავი უზრუნველყოფს დასახლებული პუნქტებისა და სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების წყალდიდობისგან დამიანების რისკის მკვეთრად შემცირებას. წყალსაცავის მიმდებარე ტერიტორიაზე შესაძლებელი იქნება ტურისტულ-სარეკრეაციო ზონის მოწყობა.

აღსანიშნავია, რომ პროექტი შედგენილია

გარემოზე მინიმალური ზეწოლით. თეძამის წყალსაცავი არ დატორავს დასახლებულ ტერიტორიებს, სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებს, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებს.

ზოგადი ინფორმაცია საქართველოში საირიგაციო დანიშნულების წყალსაცავების რეაბილიტაცია-მშენებლობის შესახებ

„საქართველოს სოფლის განვითარების 2017-2020 წლების სტრატეგიის“ პრიორიტეტების შესაბამისად, ქვეყნის მოსახლეობის სურსათზე მოთხოვნილების დაკმაყოფილებისა და საექსპორტო პროდუქციის წარმოების გაზრდის მიზნით, საირიგაციო სისტემების წყლით უზრუნველყოფის გაუმჯობესების და მათი ეფექტური ფუნქციონირების უზრუნველსაყოფად, მნიშვნელოვანია საირიგაციო დანიშნულების წყალსაცავების რეაბილიტაცია-მშენებლობის განხორციელება. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველო მდიდარია წყლის რესურსებით, მდინარეთა წლიური ჩამონადენის (65 მილიარდი მ3) არათანაბარი განაწილების გამო (აღმოსავლეთ საქართველოში ფორმირდება მხოლოდ 24%), სავეგეტაციო რწყვის პერიოდში ვერ ხერხდება სარწყავ წყალზე წყალმოთხოვნილების სრულად დაკმაყოფილება, განსაკუთრებით პიკური წყალმოთხოვნილების (ივლისი-აგვისტო) პერიოდში, როდესაც მდინარეთა ჩამონადენი მკვეთრად მცირდება.

ტემპერატურის მატება, ნალექების რეჟიმის ცვალებადობა და პიკური წყალმოთხოვნილების პერიოდში წყლის რესურსების მკვეთრი შემცირება ნეგატიურ გავლენას ახდენს სოფლის მეურნეობის პროდუქტიულობაზე.

ძლიერი გვალვების პერიოდში, მაღალი ტემპერატურის ფონზე (40-42°C), ნალექების

რაოდენობა 100-150 მმ-ზე ნაკლებია და იწვევს მრავალწლიანი ნარგავების ფიზიოლოგიურ დაზიანებას. ანალოგიური სიტუაცია სხვადასხვა ინტენსივობით მეორდება ყოველ 3-4 წელიწადში.

ამჟამად ქვეყანაში ფუნქციონირებს ირიგაციული დანიშნულების 7 წყალსაცავი, ჯამური სასარგებლო მოცულობით - 555 მლნ მ³. აღარ ფუნქციონირებს 21 წყალსაცავი საერთო მოცულობით 133 მლნ მ³ და მშენებლობით შეჩერებული 3 წყალსაცავი 87 მლნ მ³ სასარგებლო მოცულობით.

მსოფლიო ბანკის დახმარებით, დაგეგმილია მშენებლობით შეჩერებული და ფუნქციონირებადი წყალსაცავების შემდგომი გამოყენების მიზანშეწონილობის შეფასების, მათი აღდგენა-რეაბილიტაციის პრიორიტეტულობის და რეგიონების დადგენის მიზნით ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევის ჩატარება.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოში ირიგაციული დანიშნულების წყალსაცავები ძირითადად აშენებულია გასული საუკუნის 50-70-იან წლებში და საქართველოს დამოუკიდებლობის წლებში ირიგაციული წყალსაცავის მშენებლობა არ განხორციელებულა.

დღეის მდგომარეობით კასპის მუნიციპალიტეტში მდებარე სოფლების დაახლოებით 2600 ჰა სასოფლო-სამეურნეო სავარგულის სარწყავი წყლით უზრუნველყოფა ხორციელდება მდ. თეძამიდან წყალადებით, რომელშიც განსაკუთრებით ივლისი-აგვისტოს თვეებში წყლის ხარჯი იმდენად მცირეა, რომ ვერ უზრუნველყოფს აღნიშნული ფართობების წყალუზრუნველყოფას, რაც მნიშვნელოვან ზიანს აყენებს ადგილობრივ მოსახლეობას. აღნიშნულის გათვალისწინებით, დამუშავდა მდინარე მტკვრის მარჯვენა შენაკად მდინარე თეძამე, სოფელ ჩაჩუბეთთან წყალსაცავის მოწყობის პროექტი, რომელიც ითვალისწინებს:

47 მ სიმაღლის ქვანაყარი კაშხლის მშენებლობას. წყალსაცავის სასარგებლო მოცულობა შეადგენს 10 მლნ. კმ-ს, ხოლო სარწყავ სეზონზე გამოყენებადი წყლის მოცულობა (ივლისი-აგვისტო) 19 მლნ კმ-ს.

ამჟამად წყალსაცავის ტაფობში გამავალი ჩაჩუბეთი-რკონის დამაკავშირებელი საავტომობილო გზის და 10 კვ. ელექტროგადამცემი ხაზის გადატანას და ახალი, შემოვლითი გზის მოწყობას.

წყალსაცავის მშენებლობის შედეგად შესაძლებელი გახდება:

• მდ. თეძამიდან თვითღირებით მკვებავი რეაბილიტირებული 8 საირიგაციო სისტემის

(სიონი, ნიაბი, მეტეხი, სასირეთი, ჩოჩეთი, ყარადაჯი, დოესი და წაბლა) ზონაში მოქცეული, 2600 ჰექტარი სასოფლო-სამეურნეო სავარგულის სარწყავი წყლით გარანტირებული უზრუნველყოფა;

• მექანიკური მორწყვის ზონაში მოქცეული 3000 ჰექტარი ფართობის ნაწილობრივ თვითღირებით მორწყვაზე გადაყვანა;

• 1400 ჰექტარი არაწყალუზრუნველყოფილი ფართობის გარანტირებული წყალუზრუნველყოფა.

პროექტის განხორციელებით მოსალოდნელი სარგებელი:

• სასოფლო-სამეურნეო კულტურების წყალმოთხოვნილებასა და წყალუზრუნველყოფას შორის არსებული დეფიციტის შევსება (დარეგულირება);

• სასოფლო-სამეურნეო წარმოების კლიმატურ პირობებზე დამოკიდებულების მინიმუმამდე შემცირება;

• სტაბილურად (გარანტირებულად) მაღალი მოსავლის მიღების უზრუნველყოფა, მაღალი ინტენსიური სასოფლო-სამეურნეო კულტურების წარმოებისა და ნაირსახეობის დივერსიფიკაციის გზით;

• სოფლის მეურნეობის სექტორში დასაქმებული ოჯახების სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება;

• წყალსაცავიდან ფილტრაციული წყლებით დასახლებული პუნქტების (ჩაჩუბეთი, ჭყოპიანი, თემისხევი, ახალქალაქი და ბარნაბიანთკარი) წყალმომარაგება;

• წყალსაცავების კაშხალთან 2,05 მეგავატი სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის მოწყობა;

• დასახლებული პუნქტების და სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების წყალდიდობისგან დაცვა;

• წყალსაცავის მიმდებარე ტერიტორიის ტურისტულ-სარეკრეაციო დანიშნულებით გამოყენების შესაძლებლობა.

მდინარე თეძამის ჰიდროლოგია:

მდ. თეძამის სრული სიგრძეა 51 კმ, წყალმქვრები აუზის ფართობი 394კმ². მდინარე თეძამის ჩამონადენის საშუალო მრავალწლიური ხარჯი შეადგენს - 2,18 მ³ წმ; საშუალო მაქსიმალური ხარჯი - 5,46 მ³ წმ; საშუალო მინიმალური ხარჯი -0,92 მ³ წმ.

შეხვედრა ბელარუსის ვიცე-პრემიერთან

ბელარუსში ქართული პროდუქტის მაღაზიის გახსნა, საქართველოში კი ტრაქტორების ამწყობი ერთობლივი საწარმოს ამოქმედება იგეგმება, - ამის შესახებ საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა მამუკა ბახტაძისა და ბელარუსის ვიცე-პრემიერ მიხეილ რუსის შეხვედრაზე გახდა ცნობილი.

განიხილება ლიფტების ერთობლივი წარმოების თემა, თანამშრომლობა ტრანსპორტის სფეროში, კერძოდ, საბორნე მიმოსვლის განვითარების პერსპექტივა და ბელარუსიდან წამოსული ტვირთის ტრანზიტის საქართველოში, უკრაინის

გავლით. საუბრისას ხაზი გაესვა ლოგისტიკის განვითარების კუთხით კონკრეტული ნაბიჯების გადადგმის აუცილებლობას. მთავრობის მეთაურის დავალებით, ქართულმა მხარემ ბელარუს კოლეგებთან სამუშაო ჯგუფის ფარგლებში ორი თვის ვადაში უნდა შეაჯეროს ლოგისტიკური საკითხების მოწესრიგების გზები, რაც ორმხრივი ვაჭრობის მნიშვნელოვან ზრდასაც შეუწყობს ხელს.

ბელარუსული მხარე ასევე დაინტერესებულია საქართველოში ტრაქტორების ამწყობი ერთობლივი საწარმოს შექმნით. შეხვედრისას მეთაურობდა მათ საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს დავით მარეა.

ვიცე-პრემიერმა მიხეილ რუსიმ, ამასთან ერთად, გამოთქვა მზადყოფნა, ბელარუსმა მონაწილეობა მიიღოს თბილისისა და ბათუმში ავტობუსების ჩანაცვლების მიზნით გამოცხადებულ ტენდერებში, ასევე ქართულ ბაზარზე

დაინტერესებულ მყიდველს მიაწოდოს ნებისმიერი სპეციფიკაციის ლიფტები.

შეხვედრისას ასევე შეთანხმდნენ, რომ ბელარუსული მხარე იმუშავებს მინსკში სპეციალური ადგილის გამოყოფაზე, რომელიც „აგროპაბის“ კონცეფციის ქართული პროდუქტის მაღაზიას დაეთმობა.

საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა მამუკა ბახტაძემ ბელარუსის ვიცე-პრემიერთან, მიხეილ რუსთან ერთად, ბელარუსული მწარმოებლების გამოფენა „წარმოებულია ბელარუსში“ გახსნა.

ლონისძიებას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ლევან დავითაშვილი, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრი გიორგი ქობულაი ესწრებოდნენ.

გამოფენის ორგანიზატორები ორივე ქვეყნის საგარეო-სამრეწველო პალატები და საელჩოები იყვნენ. გამოფენის ფარგლებში, 150-ზე მეტი ბელარუსული ბრენდის პროდუქცია იყო წარმოდგენილი. რამდენიმე კომპანია ქართულ ბაზარზე უკვე ოპერირებს, ნაწილი კი, სამომავლოდ გეგმავს საქართველოსთან პარტნიორობას.

თბილისში სოფლის განვითარების საერთაშორისო კონფერენცია გაიმართა

8 აპრილს, თბილისში, ქართველი და ევროკავშირის წევრი ქვეყნების წამყვანი ექსპერტებისა და სოფლის განვითარების პოლიტიკის შემქმნელთა მონაწილეობით საერთაშორისო კონფერენცია „სოფლის განვითარების პოლიტიკა 2020+ - ევროპული პრაქტიკის დანერგვა საქართველოში“ გაიმართა.

სოფლის განვითარების კონფერენციის ორგანიზატორი და მასპინძელი საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო იყო, ღონისძიების მხარდაჭერები - ევროკავშირი (EU) გაეროს განვითარების პროგრამასთან (UNDP) თანამშრომლობით.

ღონისძიება საქართველოს პრემიერმა მამუკა ბახტაძემ ხელმძღვანელობდა. მონაწილეებს სიტყვით მიმართა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა,

ლევან დავითაშვილმა.

„2016 წელს საქართველოს მთავრობამ სოფლის განვითარების პირველი ეროვნული სტრატეგია (2017-2020 წლები) შეიმუშავა და განხორციელება მიღებული გეგმის მიხედვით დაიწყო. ჩვენ ვმსჯელობთ ახალი სტრატეგიის დოკუმენტის შემუშავებაზე, რომელიც იქნება უფრო გრძელვადიანი და იმ გამოცდილებას ასახავს, რაც ამ წლებში დაგვიგროვდა. სოფლის განვითარების ახალი ხედვა ევროკავშირის საუკეთესო გამოცდილებასა და პრაქტიკას დაეყრდნობა. ჩვენი მიზანია, ეკონომიკური მდგომარეობა გაუმჯობესდეს თანაბრად ყველასთვის, განვითარება იყოს ინკლუზიური და მოიცავდეს სოფლად მცხოვრები მოსახლეების ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას. ჩვენ საკმაოდ დიდი ჩამორჩენა გვაქვს ქალაქსა და სოფლად მცხოვრები მოსახლეების ცხოვრების დონებს შორის, ჩვენ ამ განსხვავების აღმოფხვრაზე ვიმუშავებთ. მომავალი შვიდი წლის პრიორიტეტები ადგილობრივი მენარმეობის ხელშეწყობას, დასაქმების გაზრდას და სოფლის განვითარებაში მოსახლეობის აქტიურ ჩართულობას ითვალისწინებს. სოფლის მეურნეობის პროდუქტების გადამამუშავება, მენა-

ხვა, მარკეტინგი, მინოდება, აგროტურიზმი, ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენება და ა.შ. სტრატეგიის ძირითადი მიმართულებები იქნება“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

სოფლის განვითარების კონფერენცია ევროკავშირის გრძელვადიანი დახმარების ნაწილია, რომელიც ხელს უწყობს საქართველოში სოფლის განვითარების ეფექტიანი პოლიტიკის შექმნას და სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის ეკონომიკური შესაძლებლობების გაზრდას. სოფლის განვითარების პროგრამა ENPARD 2013 წლიდან ხორციელდება და მისი ბიუჯეტი 179.5 მილიონ ევროს შეადგენს.

„საქართველოს შეუძლია წარმატებით ისარგებლოს სოფლის განვითარების ევროპული გამოცდილებით. ევროკავშირი ხელს უწყობს საქართველოს სოფლის ეკონომიკური, სოციალური და გარემოსდაცვითი გამოწვევების მოგვარებას და სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის განვითარებას“, - აღნიშნა ევრო-

კავშირის ელჩმა საქართველოში, კარლ ჰარცელმა,

„სოფლის განვითარება ასობით ათას ადამიანს პრაქტიკულ ეკონომიკურ გადაწყვეტილებებს სთავაზობს. მოსახლეობის აქტიური მონაწილეობა სოფლის განვითარების უმნიშვნელოვანესი წინაპირობაა, რომელიც ხელს უწყობს მთავრობას პრიორიტეტების განსაზღვრაში, პოლიტიკის შემუშავებაში და მისი განხორციელების ქმედითი შექმნის შემოღებაში“- განაცხადა გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) ხელმძღვანელმა საქართველოში, ლუიზა ვინტონმა.

სოფლის განვითარების კონფერენციას ევროკავშირის ქვეყნების ოფიციალური პირები და ექსპერტები დაესწრნენ. მათ შორის, ავსტრიის მდგრადი განვითარებისა და ტურიზმის ფედერალური სამინისტროს გენერალური დირექტორის მოადგილე მარკუს ჰოფენერი და უნგრეთის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ყოფილი მთავარი წარმომადგენელი ევროკავშირში განვერიალების საკითხებში ლასლო ვაუდა.

კონფერენციის ფარგლებში გაიმართა მსჯელობა, რომელიც პოლიტიკის შემუშავებისა და ინსტიტუციური მოწყობის საკითხებს შეეხო. კონფერენციის მონაწილეებმა განიხილეს საუკეთესო ევროპული პრაქტიკის საქართველოში გამოყენებისა და ქართული რეალობისათვის ადაპტირების მნიშვნელობა და გზები.

ქართული ხორბლის კულტურა (ხორბლის ენდემური სახეობების და ხალხური სელექციით მიღებული ჯიშები საქართველოში) სახელმწიფომ იუნესკოს არამატერიალური მემკვიდრეობის „მსოფლიო გადაუდებელი დაცვის საჭიროების მქონე ნუსხაში“ წარადგინა.

საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროში, იუნესკოში წარსადგენ შესაბამის განაცხადს ხელი მოაწერეს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის მინისტრმა მიხეილ ბატიაშვილმა და გარემოს და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ლევან დავითაშვილმა.

ქართული ხორბლის, როგორც გადაუდებელი დაცვის საჭიროების მქონე ელემენტის, საერთაშორისო აღიარება მის გადასარჩენად ქვეყნის შიგნით სამთავრობო და არასამთავრობო ინსტიტუციების, დარგობრივი ექსპერტების, სამეცნიერო, საგანმანათლებლო დაწესებულებების, მეხორბლე ფერმერების, მეხორბლე ოჯახების ჰარმონიზებულ საქმიანობას უზრუნველყოფს.

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ლევან დავითაშვილი: „უმნიშვნელოვანესი

ფაქტია, რომ ქართული ხორბლის კულტურა იუნესკოს არამატერიალური მემკვიდრეობის მსოფლიო გადაუდებელი დაცვის საჭიროების მქონე ნუსხაში შევა.“

„დღეს, განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროსთან ერთად, ხელი მოვაწერეთ ერთობლივ განაცხადებს იუნესკოში წარსადგენად.

ხორბალი ჩვენი ერის ფორმირების განუყოფელი ნაწილია და მას 8 ათას წელზე მეტი ხნის ისტორია აქვს. მსოფლიოში დღეისათვის ხორბლის 27 კულტურული და ველური სახეობაა აღწერილი, აქედან 14 სახეობა საქართველოშია აღმოჩენილი, მათ შორის 5 სახეობა კი ენდემურია.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოში სელექციის და ახალი ჯიშების წარმოების უზარმაზარი პოტენციალი არსებობს. ქართული ხორბალი

არა მხოლოდ ჯიშური მრავალფეროვნებით, არამედ ხარისხობრივად მნიშვნელოვანი თვისებებით გამოირჩევა.

საქართველოს შეუძლია თანამედროვე სამყაროში განსაკუთრებული სიტყვა თქვას იმ გენეტიკური რესურსით, რომელიც გვაქვს და რომელიც დიდი მეცნიერების მიერ არის შესწავლილი“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

2018 წლის სექტემბერში, ქართული ხორბლის კულტურას არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის სტატუსი მიანიჭეს და არამატერიალური მემკვიდრეობის სახელმწიფო რეესტრში შეიტანეს.

2019 წლის 25 მარტს, „ქართული ხორბლის კულტურას“ (ენდემური სახეობები და ადგილობრივი ჯიშები), საქართველოს მთავრობის დადგენილებით, ეროვნული მნიშვნელობის კატეგორია განესაზღვრა.

2019 წელს სახელმწიფო აგროდაზღვევის პროგრამის განხორციელებას აგრძელებს

ყველა კულტურაზე, გარდა ვაზისა, სახელმწიფოს მხრიდან თანამონაწილეობა კვლავ იქნება 70%, ვაზზე - 50%.

აგროდაზღვევის პროგრამის ფარგლებში, სადაზღვევო პოლისი ფარავს შემდეგ სადაზღვევო რისკებს:

საძვავა	წყალდიდობა
ქარიშხალი	საშემოდგომო ყინვა

აგროდაზღვევის პროგრამაში მონაწილეობა შეუძლია მიიღოს ყველა ფიზიკურმა ან იურიდიულმა პირმა, რომელსაც საკუთრებაში, სარგებლობაში ან ფაქტობრივ მფლობელობაში გააჩნია არაუმეტეს 5 ჰა (ხორბლის მოსავლის დაზღვევის შემთხვევაში, არაუმეტეს, 30 ჰა) ფართობის ჩათვლით სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთი.

აღნიშნული შემადგენელი არ ვრცელდება სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებზე, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივის შემთხვევაში, სააგენტოს მიერ ერთ დამზღვევზე/მოსარგებლეზე გადასახდელი პრემიის ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს 50 000 ლარს. ასევე, პროგრამის ფარგლებში, შესაძლებელია ბენეფიციარმა 5 ჰექტარზე ზემოთ მფლობელობაში არსებული მიწის ფართობიდან 5 ჰექტარი დააზღვიოს და სახელმწიფოს მხრიდან თანადაფინანსება მიიღოს.

დაზღვევას დაექვემდებარება მხოლოდ ისეთ მიწის ნაკვეთზე მოყვანილი მოსავალი, რომელიც დარეგისტრირებულია სსიპ საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში და ფერმერთა რეესტრში.

2019 წელს გაიზარდა წითელი ვაზის მოსავლის პოლისის სადაზღვევო ლიმიტი და ის 1 ჰექტარზე 15,000 ლარს შეადგენს (გასულ წელს ლიმიტი 10,000 ლარს შეადგენდა). ლიმიტის ზრდა გამოწვეულია 2018 წელს ყურძნის ფასის მატებით. მოცდის პერიოდი სადაზღვევო პოლისის გაცემის თარიღიდან 4 დღის ვადითაა განსაზღვრული.

აგროდაზღვევის პროგრამაში ჩართვა შეუძლია საქართველოს ტერიტორიაზე ლიცენზირებულ ყველა სადაზღვევო კომპანიას.

აგროდაზღვევის სახელმწიფო პროგრამა 2014 წელს დაიწყო და უკვე 5 წელია მიმდინარეობს. პროექტის მიზანი აგროსექტორში სადაზღვევო ბაზრის განვითარება, სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის ხელშეწყობა, სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობით დაკავებული პირებისთვის შემოსავლის შენარჩუნება და რისკების შემცირებაა.

2014-2018 წლებში აგროდაზღვევის პროგრამის ფარგლებში:

- გაცემულია 81,453 პოლისი;
- დაზღვეული ფართობი შეადგენს 71,413 ჰა-ს;
- ჯამში დაიხდვა 551,366,395 ლარის მოსავალი;
- ფერმერების მიერ დაზღვევის მომსახურებაში გადასახდელი თანხიდან სახელმწიფომ 33,854,463 ლარის სუბსიდირება მოახდინა.

5 წლის განმავლობაში ანაზღაურებულმა ბარალმა 35,343,213 მლნ ლარი შეადგინა.

ალგეთის ეროვნული პარკის განვითარებისთვის 250 000 ლარი გამოიყო

ალგეთის ეროვნულ პარკში ახალი ეკოტურისტული ატრაქციის - თოვების პარკი მოეწყობა. ამის შესახებ, საგრანტო ხელშეკრულება ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციაში გაფორმდა, რომლის თანახმადაც ალგეთის ეროვნული პარკის ეკოტურისტული განვითარებისთვის 250 000 ლარი დაიხარჯება.

ხელშეკრულებას ხელი მოაწერეს დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარემ, ვალერიან მჭედლიძემ, ასოციაციის „სამხარეო განვითარება მომავალი საქართველოსთვის“ (RDFG) თავმჯდომარემ, ივანე გრიგოლაშვილმა და საკონსულტაციო ჯგუფის „GFA“ წარმომადგენელმა რამაზ გოხელაშვილმა.

„თოვების პარკი“ წარმოადგენს ეკო-საგანმანათლებლო ატრაქციას და გარემოში არსებულ შემეცნებით გასართობ ადგილს. ეკოტურისტული ობიექტი გათვლილი იქნება სხვადასხვა სეგმენტის ვიზიტორზე და განსაკუთრებული მნიშვნელობა ექნება გარემოს დაცვის პოპულარიზაციის თვალსაზრისით. ასევე, ის ხელს შეუწყობს ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმებას და მათი სოციალურ-ეკონომიკური პირობების გაუმჯობესებას.

ღონისძიებაზე, ადგილობრივი მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლებთან ერთად, ალგეთის ეროვნული პარკის განვითარებასა და პოტენციალზე იმსჯელეს. ახალ ტურისტულ სემონზე ვიზიტორები ახალაშენებული ვიზიტორთა ცენტრითა და კეთილმოწყობილი ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურით სარგებლობას შეძლებენ.

პროექტის საერთო ღირებულება შეადგენს 250,000 ლარს, საიდანაც თეთრწყაროს მუნიციპალიტეტში RDFG-ის მხარდაჭერით მიმდინარე ENPARD-ის პროექტის მიერ განსაზღვრული

870 000 ევრო - საქართველოს 3 დაცული ტერიტორიის განვითარებისთვის

ჭავჭავაძის ეროვნულ პარკში ეკოტურისტული კოტაჯები აშენდება

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოში კიდევ ერთი ახალი საგრანტო ხელშეკრულება გაფორმდა, რომლის ფარგლებშიც, ჭავჭავაძის ეროვნულ პარკში, კარნახის ტბის მიმდებარედ ორი ახალი ეკოტურისტული კოტაჯი აშენდება. ინფრასტრუქტურული პროექტის განსახორციელებლად 113 772 ლარი გამოიყოფა.

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციაში საგრანტო ხელშეკრულება გაფორმდა, რომლის თანახმადაც, 2019-2021 წლებში ბორჯომ-ხარაგაულის, მტირალასა და ფშავ-ხევსურეთის ეროვნული პარკების განვითარებისთვის კავკასიის ბუნების ფონდი 870 000 ევროს გამოყოფს.

ეკოტურისტული კოტაჯების მშენებლობა ვიზიტორებს პარკის ტერიტორიაზე განთავსების ახალ შესაძლებლობას შესთავაზებს. აღნიშნული ინფრასტრუქტურის განვითარება მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს ჭავჭავაძის ტურისტული პოტენციალის ზრდას.

პროექტის საერთო ღირებულება შეადგენს 113 772 ლარი, საიდანაც 73950 ლარი წარმოადგენს ENPARD - ის პროგრამის ფარგლებში არასამთავრობო ორგანიზაცია „მერსი ქორფსი“ მიერ გამოყოფილი მიზნობრივი გრანტის ოდენობას, ხოლო დარჩენილი 39820 ლარის თანადაფინანსებას დაცული ტერიტორიების სააგენტოს სახელით მოახდენს „კავკასიის ბუნების ფონდი“.

ხელშეკრულებას ხელი მოაწერეს დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარემ, ვალერიან მჭედლიძემ, არასამთავრობო ორგანიზაციის „მერსი ქორფსი“ მისიის დირექტორმა, ირაკლი ქასრაშვილმა, ამავე ორგანიზაციის ფინანსურმა დირექტორმა, მარიამ ეპიტაშვილმა და კავკასიის ბუნების ფონდის აღმასრულებელმა დირექტორმა, ჯორჯ ჯაკომინიმ.

ღირსეული მიზნობრივი გრანტის ოდენობა წარმოადგენს 150,000 ლარს, ხოლო დარჩენილი 100,000 ლარის გამოყოფა განხორციელდება „კავკასიაში დაცული ტერიტორიების ხელშეწყობის პროგრამა - საქართველო“ პროექტის ფარგლებში.

ასოციაცია „სამხარეო განვითარება მომავალი საქართველოსთვის“ (RDFG) პროექტს „სოფლის მდგრადი განვითარება თეთრწყაროს მუნიციპალიტეტში“ ახორციელებს ევროკავშირის ფინანსური მხარდაჭერით, სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების ევროპის სამეზობლო პროგრამის (ENPARD) მეორე ფაზის ფარგლებში. პროექტის პარტნიორი ორგანიზაციები არიან აგრო-ტექნოლოგიების ასოციაცია ATA და ლიეტუვას ადგილობრივი განვითარების ჯგუფების ქსელი.

აღნიშნული თანხა დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციებისთვის საოპერაციო ხარჯების დაფარვას და მცირე ინფრასტრუქტურის განვითარებას მოხმარდება. ასევე, გრანტის ფარგლებში, პარკების რეინჯერებს კვებისა და ხელფასის დანამატების უზრუნველყოფას მოახდენს.

ხელშეკრულებას ხელი გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მოადგილე იური ნობაძემ, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარე ვალერიან მჭედლიძემ და კავკასიის ბუნების ფონდის აღმასრულებელმა დირექტორმა ჯორჯ ჯაკომინიმ მოაწერეს.

ეროვნული სატყეო სააგენტო მთავარმა უწყვეტად დაიწყო მონიტორინგი

ბორჯომში, პლატოს ტერიტორიაზე, სანიტარული ჭრების მიმდინარეობას ეროვნული სატყეო სააგენტოს უფროსის მოადგილე ნათია იორდანიშვილი ადგილზე გაეცნო. სააგენტო სანიტარულ ჭრებს მთელი ქვეყნის მასშტაბით ახორციელებს, რომლის დანიშნულებაცაა დაავადებული ტყის კორომების გაჯანსაღება. ჭრები ინიშნება ისეთი ხეები, რომელთა ადგილზე დატოვება განაპირობებს მავნებელ-დაავადებების გავრცელებას.

ეროვნული სატყეო სააგენტო ბორჯომის პლატოს ტერიტორიაზე, სანიტარულ ჭრებს 2016 წლიდან 269 ჰა ფართობზე ახორციელებს. სანიტარული ჭრის ჩატარების შემდეგ, ტყეების მდგომარეობის გაუმჯობესება საგრძნობლად შეამჩნევს. ასევე, სააგენტოს მეტყვე სპეციალისტების მიერ, ხორციელდება ტყის აღდგენის ღონისძიებები. 2017 წლიდან, 27,7 ჰა ფართობზე მიმდინარეობს ტყის ბუნებრივი განახლების ხელშეწყობა.

სამცხე-ჯავახეთის ტერიტორიაზე (ახალციხის, ასპინძა-ახალქალაქის, ადიგენის, ბორჯომისა და ბაკურიანის ტყეებში), 26000 ჰა ფართობზე, სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მიერ 2013 წელს განხორციელდა ტყეებში მავნებლის გავრცელების შესწავლა. მიღებული დასკვნების საფუძველზე დაიგეგმა ბრძოლის ღონისძიებები. მთელ ტერიტორიაზე განთავსდა ფერომონიანი მწერმჭერები, მუდმივად ტარდებოდა მონიტორინგი, მწერმჭერებში მავნებლის შეგროვება და განადგურება. აღნიშნული ღონისძიება გაგრძელდება 2019 წელსაც.

აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლის საქართველოს წარმატებულ გამოცდილებას საერთაშორისო კონფერენციაზე განიხილავენ

აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლაში საქართველოს წარმატებულ გამოცდილებას მსოფლიოს 26 ქვეყნიდან ჩამოსული მსხვილი ბანკიერები განიხილავენ

სურსათის ეროვნული სააგენტოს ორგანიზებით, თბილისში საერთაშორისო კონფერენცია გაიმართა. კონფერენციაში მსოფლიოს 26 ქვეყნიდან - ევროპიდან, ამერიკის შეერთებული შტატებიდან, აზიიდან და ოკეანეთის ქვეყნებიდან ჩამოსული მეცნიერები, ასევე, ქართული სამეცნიერო წრეების, დარგობრივი გაერთიანებების წარმომადგენლები და სახელმწიფო რწმუნებულები მონაწილეობდნენ.

კონფერენციაზე აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლის საქართველოს წარმატებული გამოცდილება და მავნებლის წინააღმდეგ გატარებული ღონისძიებები და მეთოდები განიხილეს. კონფერენციის ფარგლებში შემუშავდება სტრატეგიული დოკუმენტი, რომელსაც რომში გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის ფიტოსანიტარიული ზომების კომისიის სხდომაზე განიხილავენ.

საერთაშორისო კონფერენციის მონაწილეებს მისასალმებელი სიტყვით გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ლევან დავითაშვილმა მიმართა. მინისტრმა ხაზგასმით აღნიშნა, რომ აზიური ფაროსანა საქართველოს სოფლის მეურნეობის სექტორის მნიშვნელოვანი გამოწვევაა და მავნებლის საწინააღმდეგო ღონისძიებებში სახელმწიფო აქტიურად არის ჩართული.

„მავნებელთან ბრძოლაში დაგვიგროვდა მნიშვნელოვანი გამოცდილება. დღევანდელ

კონფერენციას ესწრებიან სამეცნიერო წრეების წარმომადგენლები 26 ქვეყნიდან, რომლებიც საქართველოში არსებული გამოცდილებით ინტერესდებიან. ჩვენი გამოცდილების გაზიარება სასარგებლო იქნება მათთვის ფაროსანას წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებების დაგეგმვის დროს. იმედი მაქვს, რომ ამ საერთაშორისო თანამშრომლობის შედეგად, ჩვენ შევძლებთ აზიური ფაროსანას, როგორც გამონევის, გლობალურად დაძლევის“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

კონფერენციაზე სურსათის ეროვნული სააგენტოს მიერ წარმოდგენილი იყო ინფორმაცია დასავლეთ საქართველოში აზიური ფაროსანას წინააღმდეგ გატარებული და დაგეგმილი ღონისძიებების შესახებ და, ასევე, ის წარმატებული გამოცდილება, რომელიც საქართველოს მავნებელთან ბრძოლის პროცესში გააჩნია.

2018 წელს, სამეგრელოს, გურიის, იმერეთის რეგიონებსა და აჭარაში, აზიური ფაროსანას საწინააღმდეგოდ, 27 მუნიციპალიტეტის 523 სოფელში დამუშავებულია 790 000 ჰექტრამდე ფართობი.

მავნებელთან ბრძოლის 2019 წლის პროგრამა მსოფლიოს და ქართველი წამყვანი მეცნიერების რეკომენდაციებს და 2017-2018 წლებში გატარებული ღონისძიებების შედეგად მიღებულ გამოცდილებას ეფუძნება. პროგრამის მიზანია სასოფლო-სამეურნეო კულტურების დაცვა, მოსავლის დანაკარგებისა და ეკონომიკური ზარალის შემცირება.

ლევან დავითაშვილი აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლის ღონისძიებების მიმდინარეობას გაეცნო

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ლევან დავითაშვილი აბაშაში, აზიური ფაროსანას წინააღმდეგ ბრძოლის მართვის ცენტრის თანამშრომლებს შეხვდა და მიმდინარე სამუშაოების ანგარიში მოისმინა. შეხვედრას პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარე ოთარ დანელია, აჭარის ა/რ სოფლის მეურნეობის მინისტრი ტიტე არაშიძე, სამეგრელო-ზემო სვანეთის გუბერნატორი ალექსანდრე მონწერელია, ზუგდიდის მაჟორიტარი დეპუტატი ედიშერ თოლორაია და ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

გამართულ შეხვედრაზე ლევან დავითაშვილმა ხაზგასმით აღნიშნა, რომ მავნებელთან ბრძოლის პროცესში სახელმწიფო წელსაც მასშტაბურ ღონისძიებებს განახორციელებს, გაგრძელდება აქტიური კომუნიკაცია მოსახლეობასთან.

„წლევანდელი წელი მავნებელთან ბრძოლის მიმართულებით გარდამტეხი უნდა იყოს. შარშან გვქონდა ძალიან მნიშვნელოვანი პროგრესი. წელს ჩვენი შესაძლებლობები მნიშვნელოვნად გაიზარდა. შარშან გვქონდა 150-მდე ერთეული ტექნიკა; წელს დონორების დახმარებით, მათი რაოდენობა 250-ია. აღსანიშნავია, რომ ბოლო წლებში საკმარისი გამოცდილებაც დაგვიგროვდა“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

როგორც მინისტრმა აღნიშნა, გასულ წელს განსაკუთრებული გამოწვევა თბილისის კულტურის

მეთხილუ ფარეარაბისთვის შესაწავლი აპარატების დარიგება დაიწყო

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ „თბილისის გადარჩენის პროგრამის“ ფარგლებში, თბილისის მწარმოებელთა ასოციაციას შესაწავლი აპარატები გადასცა.

- პირველ ეტაპზე ასოციაციას 100 შესაწავლი აპარატი გადაეცა. პროგრამის ფარგლებში სულ 2000 აპარატის გადაცემაა დაგეგმილი.
- თბილისის მწარმოებელთა ასოციაცია, შესაწავლი აპარატებს სამეგრელოში გურიასა და იმერეთში ფერმერებს სარგებლობაში გადასცემს.
- შესაწავლი აპარატების გადაცემას ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფელ ნაცატეში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველი მოადგილე გიორგი ხანიშვილი და სამეგრელო-ზემო სვანეთის

გადარჩენა იყო. ფაროსანას გარდა აღნიშნულ კულტურაში სხვა კომპლექსური ღონისძიებებიც არის ჩასატარებელი.

„იმისთვის, რომ ჩვენ თბილისის ხარისხიანი მოსავალი მივიღოთ, თბილისის მწარმოებელთა ასოციაციასთან ერთად, ინტეგრირებული ბრძოლის ღონისძიებების გეგმა გვაქვს. მეთხილუ ფერმერებს დავეხმარებით, როგორც შეწავლის აპარატებით, ისე სხვა მიმართულებებით“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

წლევანდელ წელს მავნებელთან ბრძოლის კუთხით გარდამტეხი უნოდებს პარლამენტის აგრარული კომიტეტის თავმჯდომარე ოთარ დანელია.

„წლევანდელი წელი ნამდვილად იქნება გარდამტეხი, რადგან აზიური ფაროსანას წინააღმდეგ ბრძოლაში მიიღო უპრეცედენტო მასშტაბი. ეს გამოიხატება როგორც სპეციალური ტექნიკის მობილიზებაში. თბილისის ხელშეწყობის ნაწილში აქტიური ღონისძიებები ხორციელდება ყველა მუნიციპალიტეტში, მაგრამ ეს ჩვენ არ გვაძლევს მოდუნების საშუალებას. თავისთავად ცხადია, ეს პროცესები უნდა გავაგრძელოთ“, - განაცხადა ოთარ დანელიამ.

მიმდინარე წელს მავნებელთან ბრძოლის საწინააღმდეგო ღონისძიებებისთვის 250 ერთეული ტექნიკაა მობილიზებული. ამ ეტაპზე სურსათის ეროვნული სააგენტოს მცენარეთა დაცვის სპეციალისტები მავნებლის იდენტიფიცირების მიზნით მონიტორინგს ახორციელებენ. შეწავლითი საშუალებები, მონიტორინგის შედეგების მიხედვით დაიგეგმება.

სახელმწიფო რწმუნებული ალექსანდრე მონწერელია დაესწრნენ.

„შესაწავლი აპარატების გადაცემა მნიშვნელოვანია, რადგან ამით დავეხმარებით მეთხილუებს მოსავლიანობის გაზრდაში. თავის მხრივ, ფერმერთა დანიტერესებაც საკმაოდ მაღალია. გასულმა წელმა დადებითი შედეგი მოიტანა, წარმატებული იყო აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლა, მაგრამ საშუალოდ, ფერმერთა ნაკლები ჩართულობის გამო ვერ მივიღეთ თბილისის მოსავალი, როგორც სასურველი იყო. ფერმერთა მოსავალი არის ძალზე აქტიური და ვფიქრობ, მიმდინარე წელი იქნება გარდამტეხი წელი თბილისის წარმოების თვალსაზრისით“, - განაცხადა გიორგი ხანიშვილმა.

თბილისის მწარმოებელთა ასოციაცია ფერმერების უმსხვილესი გაერთიანებაა. ამჟამად „თბილისის გადარჩენის პროგრამაში“ უკვე 15 000-მდე ფერმერია ჩართული. ჯგუფებად დაყოფილ ფერმერებს ჰყავთ საკუთარი ლიდერები, რომლებიც პროცესს ზედამხედველობას გაუწევენ. გარდა აპარატებით უზრუნველყოფისა, თბილისის მოსავლის გადარჩენის პროექტის ფარგლებში, ფერმერებს საშუალება აქვთ, შეღავათიანი პირობებით შეიძინონ სასუქი პრეპარატები და პესტიციდები. ასოციაციის აგრონომები ზედამხედველობას გაუწევენ აგროღონისძიებების ხარისხიანად ჩატარებას, რაც მაღალი ხარისხის თბილისის მოსავლის მიღების წინაპირობაა.

ქართული ღვინის კულტურა აიოიაკალი მზის ქვეყანაში

იაპონიის დედაქალაქ ტოკიოში, საგამოფენო ცენტრში „Terrada Warehouse“ გამოფენა „საქართველო - ღვინის სამშობლო“ 10 მარტს გაიხსნა და 7 მაისამდე გაგრძელდება.

პროექტი „საქართველო - ღვინის სამშობლო“, რომლის ორგანიზატორები არიან ღვინის ეროვნული სააგენტო და ასოციაცია „ქართული ღვინო“, საქართველოს მთავრობის ინიციატივით, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნული ცენტრის „საქპატენტის“, განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს, საგარეო საქმეთა სამინისტროს, იაპონიაში საქართველოს დიპლომატიური უწყების და ეროვნული მუზეუმის მხარდაჭერითა და მსოფლიოში უმსხვილესი კომპანიების Sony music communication და TOPPAN პარტნიორობით ხორციელდება.

ექსპოზიციის აერთიანებს უნიკალურ არქეოლოგიურ ექსპონატებსა და თანამედროვე ტექნოლოგიებს, რომლის კონცეფციაც ქართული ღვინის კულტურის უნიკალურობის წარმომჩენაზეა დაფუძნებული.

15 მარტს, გამოფენის ოფიციალურ გახსნას საქართველოს პრემიერ-მინისტრი მამუკა ბახტაძე, საქართველოს და იაპონიის მთავრობების მაღალი რანგის წარმომადგენლები დაესწრნენ. საზეიმო გახსნის ღონისძიება გამუქდა როგორც იაპონურ, ასევე ქართულ მედიამ.

პრემიერ-მინისტრმა იმედი გამოთქვა, რომ აღნიშნული პროექტი კიდევ უფრო გაამყარებს

მეგობრულ კავშირებს ქართველ და იაპონელ ერებს შორის.

„დღეს ჩვენ გვაქვს შესაძლებლობა, იაპონელ ხალხს გავაცნოთ, როგორც უძველესი და უნიკალური კულტურის ერი, რომელსაც, როგორც ღვინის სამშობლოს, ჩვენი დიპლომატიური გვაქვს შეტანილი მსოფლიო ცივილიზაციაში. უკვე მეცნიერულადაც არის დადასტურებული, რომ მსოფლიოში მეღვინეობის კულტურა სწორედ საქართველოდან გავრცელდა და ამის აღიარება მოხდა ღვინის მსოფლიო დედაქალაქში - ბორდოში, სადაც ქართული ღვინის გამოფენა პირველად მოეწყო. შემთხვევითი არ არის, რომ მეორედ სწორედ იაპონიაში, მზის სამშობლოში გავცნობიან ქართული მეღვინეობის უძველეს ტრადიციებს და მის 8000-წლოვან უწყვეტ ისტორიას. ამავე დროს ჩვენ გვაქვს საშუალება, იაპონელ ხალხს გავაცნოთ მდიდარი ქართული კულტურული მემკვიდრეობა, მათ შორის, ჩვენი კულინარია და განსაკუთრებით, ქართული პოლიფონია, რომელიც ცალკე სიმადლეა და რომელიც მსოფლიო მემკვიდრეობად არის აღიარებული. დარწმუნებული ვარ, კულტურათა ასეთი შეხვედრებით ჩვენს უძველეს ერებს შორის გამყარდება მეგობრული კავშირები და კიდევ უფრო გაიზრდება. ამის თქმის საფუძველს მაძლევს პირველი ქართველი ოქვის, ტოჩინოშინის მიღწევები, რითაც ამაყობს თითოეული ქართველი. ტოჩინოშინის წარმატებამ საქართველოს მიმართ იაპონელების მაღალი დაინტერესება და პატივისცემა გამოიწვია, საქართველოსთვის კი უფრო ახლო მეგობარი გახდა იაპონია“, -

აღნიშნა მთავრობის მეთაურმა.

პრემიერმა მაღლობა გადაუხადა ყველას, ვისი ძალისხმევითაც შესაძლებელი გახდა ტოკიოში ქართული დღეების მონაწილეობა.

მამუკა ბახტაძემ განსაკუთრებული მადლიერება გამოხატა მსოფლიოში უმსხვილესი კომპანიების Sony music communication და TOPPAN მიმართ, რომელთა პარტნიორობითაც, უახლესი ტექნოლოგიის მეშვეობით ტოკიოში უძველესი ქართული კულტურისა და ღვინის ისტორია გაცოცხლდა.

„ქართული დღისადმი“ მიძღვნილი მიღება, ქართული ღვინისა და სამხარეულოს დეგუსტაციასთან ერთად, მოიცავდა კულტურულ პროგრამას „სუხიშვილებისა“ და ანსამბლ „ბასიანის“ მონაწილეობით.

ქართული ღვინის ისტორიისადმი მიძღვნილი ექსპოზიციის გახსნამდე, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი, ლევან დავითაშვილი იაპონელ ჟურნალისტებს ქართული ღვინის კულტურის მნიშვნელობაზე ესაუბრა და აღნიშნა, რომ საქართველოს, როგორც ღვინის სამშობლოს პოპიციონირება უმნიშვნელოვანესია ქვეყნის საერთაშორისო იმიჯისა და პოპულარიზაციისთვის, რაც ხელს უწყობს ჩვენი ქვეყნის ტურისტული და საინვესტიციო პოტენციალის კიდევ უფრო გაზრდას.

ჟურნალისტის კითხვაზე, თუ რა თვისებებით გამოირჩევა ქართული ღვინო, მინისტრმა

ქართული ღვინის დაყენების განსაკუთრებულ მეთოდზე და განსხვავებული ყურძნის ჯიშებით ღვინის დაყენების ტექნოლოგიაზე გაამახვილა ყურადღება და აღნიშნა, რომ საქართველოში 500-ზე მეტი ქართული ადგილობრივი ყურძნის ჯიშია გავრცელებული და რომ საქართველო აგრობიომრავალფეროვნებით ყველაზე გამორჩეული ქვეყანაა.

პრესკონფერენციას იაპონიის წამყვანი მედიასაშუალებები ესწრებოდნენ.

პროექტის ფარგლებში, არაერთი მნიშვნელოვანი ღონისძიება გაიმართა, მათ შორის, მსოფლიოში ცნობილი ერთადერთი იაპონელი ღვინის მაგისტრის კენიჩი ოჰაშიმის დეგუსტაცია-სემინარი თემაზე „საქართველო-ღვინის სამშობლო“, ცნობილი ბრიტანელი ჟურნალისტის, ღვინის მწერლისა და ჟურნალ „დეკანტერის“ ბლოგერის ენდრიუ ჯეფორდის ლექცია-სემინარი ქართული ღვინის წარმოშობისა და უნიკალურობის შესახებ, „ქართული სუფრის“ რამდენიმე მასტერკლასი, რომელსაც იაპონიის იმპერატორის თასის მფლობელი ქართველი სუპრისტი ტოჩინოშინი და მწერალი ზურაბ ქარუმიძე სხვადასხვა დროს წარუძღვნენ. ასევე, ქართული ღვინის კომპანიების ჩართულობით გაიმართა რამდენიმე მნიშვნელოვანი ღონისძიება, რომელმაც ქართული ღვინის უნიკალურობას გაუსვა ხაზი.

ტოკიოში გამოფენა „საქართველო - ღვინის სამშობლო“ 7 მაისს დაიხურება. პროექტის ფარგლებში, გამოფენის დახურვამდე დაგეგმილია კიდევ რამდენიმე ღონისძიების ჩატარება.

გამოფენა „საქართველო - ღვინის სამშობლო“ პირველად 2017 წელს საფრანგეთში, ქალაქ ბორდოში, ღვინის მსოფლიო ცივილიზაციის ცენტრში გაიმართა და მეცნიერულ კვლევას მიეძღვნა, რომლის შედეგადაც, სამეცნიერო საზოგადოებამ „საქართველო ღვინის სამშობლოდ“ აღიარა.

FOODEX JAPAN-2019

ქართული ღვინის წარდგენა იაპონიის დედაქალაქ ტოკიოში, კვებისა და სასმელების საერთაშორისო გამოფენაზე „Foodex Japan 2019“ გაიმართა. გამოფენაზე საკუთარი პროდუქცია ქართული ღვინის მწარმოებელმა 14-მა კომპანიამ წარადგინა.

კვების პროდუქტებისა და სასმელების 44-ე საერთაშორისო გამოფენა „FOODEX JAPAN 2019“ ტოკიოში 5-8 მარტს გაიმართა. ღვინის ეროვნული სააგენტოს ხელშეწყობით, აღნიშნულ გამოფენაში ქართული ღვინის მწარმოებელ კომპანიებს მონაწილეობის მიღების შესაძლებლობა 2015 წლიდან ეძლევათ. წლებიდანვე გამოფენაში მონაწილეობდნენ: „ვიტე ვერა“, „თელიანი ველი“, „კახური“, „მეღვინეობა ხარება“, „წინანდლის ძველი მარანი“, „მეღვინეობა მილდა“, „ბოლერო და კომპანია“, „თელავის ღვინის მარანი“, „ვაზისუბნის მამული“, „მეღვინეობა ჩელთი“, „მათრობელა

ვაინსი“, „ბადაგონი“, „ჩიგოგიე ვაინსი“ და „დუგლაძეების ღვინის კომპანია“.

„Foodex Japan“-ში მონაწილეობა იაპონიაში პროდუქციის პოპულარიზაციის, ბაზარზე შესვლის და დამკვიდრების, ასევე დისტრიბუტორი იაპონური კომპანიების მოძიების საუკეთესო გზას წარმოადგენს. „FOODEX JAPAN“ 1976 წლიდან ტარდება და ის აზიაში ერთ-ერთ ყველაზე მასშტაბურ გამოფენად ითვლება.

გამოფენის ფარგლებში, ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი კომპანიის „Red Bridge“-ს ხელმძღვანელმა, ღვინის მაგისტრმა კენიჩი თაშიმ ქართული ღვინის პრეზენტაცია-დეგუსტაცია იაპონელი ღვინის პროფესიონალებისთვის გამართა. ღონისძიებას იაპონიაში საქართველოს ელჩის მოვალეობის შემსრულებელი არჩილ მაჭავარიანი და საელჩოს წარმომადგენელი დავით გოგინაშვილი დაესწრნენ.

THE 100TH CHINA FOOD & DRINKS FAIR

21-23 მარტს ჩინეთის ქალაქ ჩენგდუში ღვინისა და საკვების საერთაშორისო გამოფენა „The 100th China Food & Drinks Fair“ გაიმართა, რომელშიც ქართული ღვინის მწარმოებელი 27 კომპანია მონაწილეობდა. „The China Food & Drinks Fair“ 1955 წლიდან ტარდება და ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს გამოფენად ითვლება ჩინეთში.

ღვინის ეროვნული სააგენტოს ინიციატივით და მხარდაჭერით, ქართული ღვინის მწარმოებელი კომპანიები უკვე მეხუთედ მონაწილეობდნენ გამოფენაში, რომელსაც მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიდან ყოველწლიურად ათასობით ღვინის მწარმოებელი და მილიონამდე ვიზიტორი ესწრება.

გასული წლების მსგავსად, ქართული ღვინის მწარმოებელი კომპანიებისთვის გამოფენა წელსაც კონკრეტული შედეგების მომტანი აღმოჩნდა: გაფორმდა ახალი საექსპორტო ხელშეკრულებები, მოლაპარაკებები დაიწყო პოტენციურ იმპორტიორებთან. ჩინეთი ქართული ღვინის ერთ-ერთი სტრატეგიული ბაზარია და ქართული ღვინის ექსპორტიორი ქვეყნების ხუთეულში შედის.

RAW WINE-2019

სამზარეულოს კუთხეც. ღვინის ეროვნული სააგენტოს და მონაწილე კომპანიების წარმომადგენლებმა შეხვედრები გამართეს ბრიტანელ იმპორტიორებთან. ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, მიმდინარე წელს გამოფენაში მონაწილეობდნენ: „გოცას საოჯახო მეღვინეობა“, „ნათენადის ღვინის მარანი“, „შატო ხაში“, „მეღვინეობა ველინო“, „ნიკალას საოჯახო მარანი“, „ახმეტის ღვინის სახლი“, „მეღვინეობა ანაპეა“, „ალექსანდრეს ღვინის მარანი“, „ბაიას ღვინო“ და „მეღვინეობა ართანა“.

10-11 მარტს დიდი ბრიტანეთის დედაქალაქ ლონდონში ბუნებრივი ღვინების საერთაშორისო გამოფენა „RAW WINE“ გაიმართა, რომელშიც საქართველოდან ქვეყრის ღვინის მწარმოებელი მარნები მონაწილეობდნენ. გამოფენას საქართველოს სრულუფლებიანი და საგანგებო ელჩი დიდ ბრიტანეთსა და ჩრდილოეთ ირლანდიის გაერთიანებულ სამეფოში თამარ ბერუჩაშვილი დაესწრო.

გამოფენის ფარგლებში მოეწყო ქართული

გამოფენის სტუმრებს შესაძლებლობა ჰქონდათ დაეგემოვნებინათ ქვეყრის ღვინო, გაცნობოდნენ მისი დამზადების უძველეს ტრადიციებს, ქვეყრის კულტურას და ისტორიას. საქართველო გამოფენაში „RAW WINE“ (The Artisan Wine Fair) 2012 წლიდან მონაწილეობს, რაც იძლევა პოტენციური იმპორტიორების მოძიების, ქვეყრის ღვინის წარმოების შესაძლებლობას. ქართველი მეღვინეების განცხადებით, გასულ წლებში აღნიშნულმა გამოფენამ მათ მნიშვნელოვანი იმპორტიორები შესძინა.

PROWEIN-2019

გერმანიის ქალაქ დიუსელდორფში 17-19 მარტს გამართულ ღვინისა და ალკოჰოლიანი სასმელების ყოველწლიურ საერთაშორისო გამოფენაში „ProWein-2019“ ქართული ღვინის მწარმოებელი 27 კომპანია მონაწილეობდა.

გამოფენა „ProWein“ წლის მთავარი მოვლენაა ღვინის მწარმოებლებისთვის მთელი მსოფლიოს მასშტაბით. ქართული ღვინის მწარმოებელი კომპანიები გამოფენაში მონაწილეობდნენ ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და ასოციაციის „ქართული ღვინო“ ორგანიზებით. გამოფენას ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარე ლევან მეხუბლა დაესწრო.

გამოფენას გერმანიაში საქართველოს სრულუფლებიანი და საგანგებო ელჩი ელგუჯა ხოკრიშვილი დაესწრო.

ამასთან ერთად, მსოფლიოს ერთ-ერთ პრესტიჟულ საერთაშორისო ღვინის კონკურსზე Mundus Vini, ერთდროულად ორმა ქართულმა ღვინომ უმაღლესი ჯილდო მოიპოვა და სპეციალური პრიზები ProWein-2019-ის ფარგლებში Mundus Vini-ს საზეიმო ცერემონიაზე გადაეცათ.

- „მეღვინეობა ვაზიანის“ 2016 წლის მოსავლის „რქვითელი“ - კონკურსის საუკეთესო ქართულ თეთრ ღვინოდ დასახელდა (Best of Show Georgia White);
- „მეღვინეობა ჩელთის“ ღვინო „საფერავი ქვეყრი რეზერვი 2015“ - კონკურსის საუკეთესო ქართულ წითელ ღვინოდ დასახელდა (Best of Show Georgia Red).

ღვინის ეროვნული სააგენტოს სპეციალური განცხადება

2019 წლის რთვლის დროს, ყვარლისა და გურჯაანის მევენახეობის რეგიონებში, მევენახეები (იურიდიული და ფიზიკური პირები) დაცული ადგილწარმოშობის დასახელებების - „ქინძმარაული“, „ყვარელი“, „ახაშენი“ და „მუკუზანი“ - მიკროზონების ყურძნის ღვინის სანარმოებში ჩაბარებას მხოლოდ ვენახების კადასტრის ამონაწერის საფუძველზე შეძლებენ. აღნიშნული დოკუმენტის არქონის შემთხვევაში ყურძენი შეფასდება როგორც ჯიშური ღვინის საფერავის მასალა.

ღვინის ეროვნულმა სააგენტომ ყვარლისა

და გურჯაანის მუნიციპალიტეტებში ვენახების ამონაწერის გაცემა დაიწყო იმ მევენახეებისთვის, რომლებიც უკვე დარეგისტრირებული არიან ვენახების კადასტრის მონაცემთა ბაზაში.

მევენახეებმა, რომელთაც ჯერ კიდევ არ განუახლებიათ ინფორმაცია, თავიანთი ვენახების შესახებ, უნდა მიმართონ ღვინის ეროვნულ სააგენტოსა და მათ წარმომადგენლებს რეგიონში.

ვენახების ამონაწერის მიღების შემდეგ, მევენახეებმა უნდა დაადასტურონ ვენახის ამონაწერში არსებული ინფორმაცია და დაეთანხმონ მის მინაარსს.

აღნიშნული პროცესი დასრულდება 2019 წლის 31 ივლისს.

2019 წლის 31 ივლისამდე, ღვინის ეროვნული სააგენტოს თანამშრომლები ყვარლისა და გურჯაანის მუნიციპალიტეტებში მევენახეებს დაეხმარებიან ვენახის ამონაწერის დამუშავება-განახლებაში.

ვენახების ამონაწერი არის ვენახების კადასტრის დამადასტურებელი დოკუმენტი და

შეიცავს ინფორმაციას მევენახეების შესახებ (სახელი, საიდენტიფიკაციო ნომერი) და ვენახის მახასიათებლებს (ადგილმდებარეობა, ფართობი ცალკეული ჯიშის მიხედვით, დარგვის წელი, და ა.შ.).

საქართველოს ვენახების ეროვნული კადასტრის შექმნა ხელს შეუწყობს ქართული ღვინის ხარისხის და კონკურენტუნარიანობის გაზრდას მსოფლიო ღვინის ბაზარზე, უზრუნველყოფს რთვლის პროცესის გამარტივებას და გამჭვი-

რვალედ ჩატარებას.

დამატებითი ინფორმაციისთვის დაუკავშირდით სსიპ ღვინის ეროვნულ სააგენტოს:

მისამართი: მარშალ გელოვანის 6, 0159, საქართველო, თბილისი. ვებ: www.wine.gov.ge, ტელ: (ცხელი ხაზი) +995 32 2470101, 1501, ღვინის ეროვნული სააგენტო: +995 32 974103, info.georgianwine@georgianwine.gov.ge, <https://www.facebook.com/national-wineagency/>

ინტერვიუ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის აირველ მოადგილესთან, გიორგი ხანიშვილთან

ბატონო გიორგი, სამინისტროს საქმიანობის განმსაზღვრელი ერთ-ერთი ძირითადი დოკუმენტი საქართველოს სოფლის განვითარების სტრატეგიაა. სტრატეგიაში განვლილი ამოცანების შესრულების მდგომარეობას როგორ შეაფასებდით?

სტრატეგიაში მითითებული ამოცანების შესრულების მდგომარეობა, ვფიქრობ, შთამბეჭდავია, რასაც სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების ევროპის სამეზობლო პროგრამის (ENPARD) წარმომადგენლები თავის ექსპერტულ დაცვანაში აღნიშნავენ.

სოფლის განვითარების სტრატეგიის წარმატებით განხორციელებით, ჩვენი მიზანია სოფლად მაცხოვრებელი ადამიანების არამარტო ადგილზე დამაგრება, არამედ, იმ ადამიანების სოფლად დაბრუნება, რომელთაც სოფელი ეკონომიკური განვითარების უპერსპექტივობის გამო დატოვეს.

მოგესხნებათ, სოფლის განვითარების სტრატეგიის ფარგლებში მოქცეულია გზების და ხიდების მშენებლობა, გაზის მიწოდების უზრუნველყოფა, ინტერნეტით აღჭურვა, მომსახურების სერვისების განვითარება, როგორცაა იუსტიციის სახლების მშენებლობა, „აწარმოე საქართველოს“ ფარგლებში მიმდინარე პროექტების კოორდინაცია, ტურიზმის სექტორის განვითარება - ყველა ის ინფრასტრუქტურული და საკომუნიკაციო საშუალება, რომელიც სოფლის წარმატებას უზრუნველყოფს.

მინდა აღვნიშნო, რომ ENPARD-ის პროგრამის ახალი ფაზის ფარგლებში, უახლოეს მომავალში სოფლის განვითარების და სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიების გაერთიანება მოხდება, რაც დოკუმენტში გარემოსდაცვითი ნაწილის ასახვით იქნება მნიშვნელოვანი.

კოლპერაციული მეურნეობების განვითარება საქართველოში სახელმწიფოს მიერ სოფლის მეურნეობის დარგის პრიორიტეტად გამოცხადების პარალელურად განვითარდა. როგორია კოლპერაციული მეურნეობების განვითარების გეგმა?

მთავრობის ხელშეწყობით და ევროკავშირის დახმარებით, განვლილი წლების განმავლობაში კოლპერაციული მეურნეობების დაფინანსების დინამიკა მუდმივად იზრდება. მაგალითად, თუ 2018 წელს კოლპერაციული პროექტებისთვის 12 მლნ ლარი იყო გამოყოფილი, მიმდინარე წელს, ბიუჯეტში, დაახლოებით, 18 მლნ ლარია გათვალისწინებული, რაც მნიშვნელოვანი მაჩვენებელია.

მოგესხნებათ, სასოფლო-სამეურნეო კოლპე-

რაციების განვითარების სააგენტო პროექტებს რამდენიმე ძირითადი მიმართულებით ახორციელებს. თაფლის, როგორც პირველადი წარმოების, ისე გადამამუშავებელი წარმოების განვითარების კუთხით მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა.

იცით, რომ გორში თაფლის გადამამუშავებელი საწარმო აშენდა, რომელიც თაფლის მწარმოებლებს მაღალხარისხიანი ლაბორატორიით მოემსახურება. აღნიშნულ საწარმოში ჰომოგენიზაციასთან ერთად, შესაძლებელი იქნება პროდუქტის დაფასოება და ბრენდირებაც, რაც მას საერთაშორისო ბაზარზე კონკურენტუნარიანს გახდის.

რძის გადამამუშავებელი სექტორის განვითარების მიზნით, ყოველწლიურად 10-15 პროექტი ფინანსდება. მაღალმთიან რეგიონებში სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული სათიბ-საძოვრების რაციონალურად გამოყენების სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში 41 კოლპერაციული შეიქმნა, რომელთა ნაწილს, სათიბ-საძოვარი ფართობების გადაცემასთან ერთად, მისაბმელიანი ტრაქტორი, სათიბელა და თივის შემგროვებელი გადაეცა. ასევე, მესაქონლეობის განვითარების მიზნით, შუაფხვანში საწარმო აშენდა, რაც უახლოეს მომავალში კოლპერაცივებს გადაეცემა.

მიმდინარე წელს წალკაში, ახალქალაქსა და დმანისში მასშტაბური რძის გადამამუშავებელი საწარმოს მშენებლობის ორწლიანი პროექტი იწყება, რომელსაც რძის პროდუქტების მრავალფეროვანი ასორტიმენტის წარმოების შესაძლებლობა ექნება.

მნიშვნელოვანია, ღვინის გადამამუშავებელი სექტორის განვითარების მიმართულებით არსებული ტენდენცია. ამ კომპონენტში 2018 წელს 10 საწარმო დაფინანსდა.

კოლპერაციული მეურნეობების განვითარების საქმეში დიდი მნიშვნელობა აქვს ფერმერთა ცნობიერების ამაღლების საკითხს, რაც სამინისტროს მუშაობის დღის წესრიგს წარმოადგენს.

ცნობილია, რომ რეორგანიზაციის ფარგლებში, სამინისტროს სისტემაში შემავალი ორი უწყება სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო და სასოფლო-სამეურნეო კოლპერაციების განვითარების სააგენტო უნდა გაერთიანდეს. რამ განაპირობა ეს გადაწყვეტილება?

მოგესხნებათ, ევროკავშირის ბიუჯეტის თითქმის ნახევარი, 49% სასოფლო-სამეურნეო პროექტების დაფინანსებაზე იხარჯება. უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ქვეყნის ბიუჯეტი და დონორი ორგანიზაციების დახმარება საქართველოს აგრარული დარგის განვითარების საჭიროებებს ვერ უზრუნველყოფს. ჩვენთვის მნიშვნელოვანი იყო ისეთი ფინანსური სტრუქტურის შექმნა, რომელიც ევროკავშირის დაფინანსებასთან წვდომას გაგიზრდის.

სწორედ ამიტომ, სხვადასხვა დონორ ორგანიზაციასთან და დაქირავებულ ექსპერტებთან მუშაობის შედეგად, სამი სტრუქტურის - სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტოს, სასოფლო-სამეურნეო კოლპერაციების განვითარების სააგენტოს და საინფორმაციო-საკონსულტაციო რეგიონული სამსახურების ერთ უწყებად გარდაქმნის გადაწყვეტილებამდე მივდით, რომელსაც „სოფლის და სოფლის განვითარების სააგენტო“ დაერქმევა და ევროპულ სტრუქტურებში სერტიფიცირების საფუძველზე, ევროკავშირის ფინანსურ რესურსებთან წვდომის საშუალებას გაზრდის.

მნიშვნელოვანია, რომ ევროკავშირის არანევრი ქვეყნის სტატუსის მიუხედავად, ჩვენთვის ევროპის სახელმწიფოთა ეკონომიკურ-პოლიტიკური გაერთიანების სიკეთეები ხელმისაწვდომია.

სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტოს მიერ არაერთი მნიშვნელოვანი პროექტი განხორციელდა და ახლაც მიმდინარეობს. რა ხელშემწყობ პროექტებს ახორციელებს სამინისტრო დარგის განვითარებაში ახალგაზრდების ჩართულობის ნახალისების კუთხით?

აღნიშნულ მიზანს, სოფლად ახალგაზრდა მენარმეების მხარდაჭერის პროგრამა - „ახალგაზრდა მენარმე“ ემსახურებოდა, რომელიც საქართველოს მოქალაქეობის მქონე იმ ახალგაზრდებზე იყო გათვლილი, რომელთაც ბიზნესსაქმიანობის განხორციელება სოფლად სურდათ.

ამ პროექტმა ახალგაზრდებში ძალზე დიდი პოპულარობა მოიპოვა. 200-ზე მეტი პროექტი დაფინანსდა და, დაახლოებით, 1000 პროექტია დაფინანსების მოლოდინში. მართალია, ბიუჯეტი ამოწურვადი იყო, თუმცა, ჩვენ ვმუშაობთ დამატებითი რესურსების მოძიებაზე.

აზიური ფაროსანა კვლავ რჩება სოფლის მეურნეობის დარგის მთავარ გამომწვევად. გაზაფხულის მოახლოებასთან ერთად, ინვაზიური

მაკენებელი აქტიურდება. წელს მაკენების წინააღმდეგ ბრძოლის რა სამოქმედო გეგმა აქვს სამინისტროს შემუშავებული? რა ღონისძიებებია დაგეგმილი ამ მიმართულებით?

ამ კითხვაზე პასუხი ქვეყნისთვის კრიტიკულ მომენტში ფინანსური და ექსპერტული დახმარების აღმოჩენის გამო, დონორი ორგანიზაციებისთვის მაღლობის გადახდით მინდა დავიწყო. მათი მხარდაჭერით და აქტიური მუშაობით, ჩვენ შევძლებთ მაკენების გაკონტროლებას.

მოგესხნებათ, 2018 წელს აზიური ფაროსანის წინააღმდეგ ბრძოლის სტრატეგია წარმატებით შევასრულეთ. ჩვენ შეგვიძლია ვიამაყოთ აღნიშნული შედეგებით.

რაც შეეხება სამინისტროს გეგმას აზიური ფაროსანის წინააღმდეგ ბრძოლასთან დაკავშირებით, წელსაც ოთხი ძირითადი კომპონენტისგან შედგება, ესენია: საყოველთაო მონიტორინგი, რომლის გარეშეც წამლობის დაწყება შეუძლებელია; „მოიხიდე და მოკალი“ პრინციპი და ცხელი შესურება; მოსახლეობის ჩართულობის უზრუნველყოფა და საინფორმაციო კამპანიის წარმოება.

მიმდინარე წელს სოფლების მონაცემთა საგანგებოდ შექმნილი ბაზის საფუძველზე, თითოეულ ოჯახს ფაროსანის წინააღმდეგ ბრძოლასთან დაკავშირებული დაგეგმილი საშუალების შესახებ გზავნილი, ტექსტური შეტყობინების სახით, მობილურ ტელეფონზე მიუვა. მნიშვნელოვანია, რომ ყველა საკომუნიკაციო არხის გამოყენების პარალელურად, ეს სერვისიც იმუშავებს.

ფაროსანის წინააღმდეგ ბრძოლის ფარგლებში, მნიშვნელოვანია სამინისტროს თანამშრომლობა თხილის მწარმოებელთა ასოციაციასთან, რაც სპეციალურად შექმნილ ფერმერთა ჯგუფების წევრების მიერ, საკუთარ ნაკვეთებში სურსათის ეროვნული სააგენტოს სპეციალისტების რეკომენდაციების გათვალისწინებას გულისხმობს. აღსანიშნავია, რომ თანამშრომლობის ფარგლებში, ფერმერსა და მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის შორის გაფორმებული ხელშეკრულების საფუძველზე, თხილის პლანტაციის მოვლისთვის საჭირო შხამ-ფიმიკატების და სასუქების შექმნა სრულად დაფინანსდება. საბოლოოდ კი, მოსავალს კომპანია „ფერერო“ ჩაიბარებს.

როგორც ხედავთ, თანამშრომლობაში სრული სამეურნეო ციკლი დაკულია. საჭიროა, მხოლოდ ფერმერების აღნიშნულ ჯგუფებში გაერთიანება და საკუთარ ნაკვეთებში სპეციალისტების რეკომენდაციების გათვალისწინებით მუშაობა.

გეგმაშია თაფლის მწარმოებლებთან აქტიური თანამშრომლობა. მოგესხნებათ, აზიური ფაროსანის წინააღმდეგ საბრძოლველად საკოორდინაციო შტაბი მუშაობს. პროცესები სრულად გამჭვირვალე და საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომია.

ვეტერინარული და ფიტოსანიტარული კეთილსამედლობის უზრუნველყოფა სურსათის ეროვნული სააგენტოს საქმიანობის პორტფელის მნიშვნელოვანი ნაწილს წარმოადგენს. რა სიახლეები გაქვთ აღნიშნული მიმართულებით?

სურსათის ეროვნული სააგენტოს ეფექტიანი მუშაობის შედეგად, ჩვენ უახლოეს მომავალში შევძლებთ, რაჭა-ლეჩხუმის რეგიონი ცხოველთა დაავადებებისგან თავისუფალ ზონად გამოვაცხადოთ, რაც ქვეყნისთვის დიდი მიღწევაა.

რაც შეეხება ფიტოსანიტარულ კონტროლს - 1 აპრილს ძალაში ახალი რეგულაცია შევიდა, რაც შხამქიმიკატების შენახვის და რეალიზაციის წესს არეგულირებს.

ვეტერინარული და ფიტოსანიტარული კეთილსაიმედოობის უზრუნველყოფის თვალსაზრისით სამრუნავი ბევრია, პირველ რიგში, ცნობიერების ამაღლების კუთხით და ჩვენ აქტიურად ვმუშაობთ ამ მიმართულებით.

როგორია სურსათის ეროვნული სააგენტოს პოლიტიკა სურსათის უვნებლობის უზრუნველყოფის თვალსაზრისით?

ამ კითხვაზე სტატისტიკური მონაცემების გამოარებით გიპასუხებთ. 2012 წელს, სურსათის ეროვნულმა სააგენტომ კვების ობიექტების - 444 შემოწმება ჩაატარა, 2018 წელს - 28 000. ვფიქრობ, ეს მონაცემები სახელმწიფოს პრინციპულ პოზიციას სურსათის უვნებლობის დაცვის კუთხით, ნათლად წარმოაჩენს.

სურსათის უსაფრთხოება, პირველ რიგში, საკუთარ სამოგადოებაზე ბრუნვაა. მოგეხსენებათ, ის სტანდარტები და მოთხოვნები, რომელიც საქართველოში იწერება, ასოციაციების შეთანხმების ფარგლებში, საქართველოს ნაკისრ ვალდებულებას წარმოადგენს.

მნიშვნელოვანია, რომ საფრთხის ანალიზისა და კრიტიკული საკონტროლო წერტილების სისტემა (HACCP) რძის წარმოებაში და სასაკლაოებზე დანერგულია, რაც მნიშვნელოვანი მიღწევაა.

აღნიშნული სტანდარტის სხვა საკვები პროდუქტების წარმოებაში დანერგვის საკითხზე კი, მუშაობა აქტიურად მიმდინარეობს.

რა პროექტების განხორციელება იგეგმება სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის მონაცემების მიმართულებით?

სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება მთავრობის და შესაბამისად, სამინისტროს განსაკუთრებული ყურადღების საგანია, რადგან სოფლის მეურნეობის განვითარება მასზე დიდწილად არის დამოკიდებული.

პარადოქსულია, მაგრამ საქართველოში წყლის დეფიციტია. იცით, რომ დასავლეთ საქართველოში ჭარბი წყალია, აღმოსავლეთ საქართველოში კი, წყლის ნაკლებობა, ამიტომ, ჩვენი ბრუნვის საგანი წყლის სააუზო სისტემის შექმნაა, რაც წყლის მარაგების არსებობას და მის ეფექტიან გამოყენებას უზრუნველყოფს. მნიშვნელოვანია, ქვეყანა წვეთოვანი მორწყვის სისტემაზე გადავიდეს.

იცით, რომ წყლის სააუზო სისტემის განვითარების მიზნით, თეძამის წყალსაცავის საპროექტო სამუშაოები უკვე დაიწყო. რომელიც კასპის რაიონის სოფლებს გაასარწყავინებს. აქტიურად ვმუშაობთ ილტოს წყალსაცავის აშენების საკითხზე, პერსპექტივაში კი, დალი მთის წყალსაცავის რეაბილიტაცია განიხილება.

საკანონმდებლო ბაზის გაუმჯობესების მიმართულებით, მნიშვნელოვანია წყალმომხმარებელთა შესახებ კანონპროექტის შემუშავება, რაც მელიორაციაში რადიკალურ, ფუნდამენტურ ცვლილებას წარმოადგენს. კანონპროექტის მიზანი წყლის რესურსის ეფექტიანი გამოყენებაა.

ჩვენ გვაქვს მნიშვნელოვანი გამოწვევები, რომელთა დასაძლევად აქტიურად ვმუშაობთ.

ანდრო ასლანიშვილი

გარემოს ეროვნული სააგენტოს უფროსი

გარემოს ეროვნული სააგენტოს საქმიანობა ჰაერის, ნიადაგის, წყლების, მათ შორის, შავი ზღვის ასევე, შიდა წყალსატევების მონიტორინგს მოიცავს და პირდაპირკავშირშია ადამიანის ჯანმრთელობასა და სიცოცხლესთან.

მნიშვნელოვანია, რომ სააგენტოს სპეციალისტების მიერ მომზადებული ექსპერტული გეოლოგიური თუ ჰიდრომეტეოროლოგიური დასკვნები და რეკომენდაციები სხვადასხვა პროექტის დაწყება/განხორციელების საფუძველი ხდება.

სააგენტოს მრავალფუნქციურობამ მისი თანამედროვე და მოქნილ სტრუქტურად ფორმირების გადაწყვეტილება განაპირობა, რაც სააგენტოს უფრო პრაქტიკულ და სერვისებზე ორიენტირებულ უწყებად აქცევს.

უნდა აღინიშნოს „მწვანე კლიმატის ფონდის“ მხარდაჭერის მნიშვნელობის შესახებ, რომლის ფარგლებშიც, გარემოს ეროვნულ სააგენტოს თანამედროვე მეტეოროლოგიური ხელსაწყოები და აგრომეტეოროლოგიური სადგურები გადაეცემა, რაც მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს სააგენტოს მუშაობის ხარისხს.

მოგეხსენებათ, გარემოს ეროვნული სააგენტო ნიადაგის, წყლის და ჰაერის მონიტორინგს ახორციელებს. 2020 წლისთვის, ჰაერის ნაწილში ინფრასტრუქტურული გაუმჯობესება იგეგმება, რაც ჰაერის სადგურების რაოდენობის ზრდით/მატებით, მოდელირებას გულისხმობს. მოდელირების უპირატესობა კი, გარკვეულ უბნებზე და მუნიციპალიტეტებში პროგნოზირების საფუძველზე, პრევენციული ზომების შემუშავებაში მდგომარეობს.

გარემოს ეროვნული სააგენტოს სპეციალისტები მყინვარებზე გლაციოლოგიურ ექსპედიციებს ახალი სამთო-ალპინისტური აღჭურვილობებით, სავლელ სპეც-ტანსაცმლით და მაღალი გამავლობის ავტომობილების საშუალებით განახორციელებენ.

გარემოს ეროვნული სააგენტოს უფროსი ანდრო ასლანიშვილი სპეციალისტებს შეხვდა და ახალი აღჭურვილობები დაათვალიერა.

მინდა გითხრათ, რომ იგივე პრობლემა მტკნარი წყლების სადამკვირვებლო ქსელის მიმართულებით. სამწუხაროდ, 500 წყალუბნქტიდან, რომელიც ქვეყანაში 90-იანი წლების დასაწყისში არსებობდა, დღეისათვის მხოლოდ 50 წყალუბნქტია წარმოდგენილი.

მიუხედავად შეზღუდული ფინანსური რესურსისა, ჩვენ მაინც ვახერხებთ ყოველწლიურად 5 ახალი წყალუბნქტის დამატებას, რაც კლიმატის ცვლილების ფონზე, მნიშვნელოვანია მტკნარი წყლების მდგომარეობის განსასაზღვრად.

იცით, რომ საქართველო მდიდარია მტკნარი წყლებით; ერთ სულ მოსახლეზე მტკნარი წყლის რაოდენობა 3-ჯერ აღემატება მსოფლიოში გასაშუალოებულ მონაცემს და ვფიქრობ, რომ მონიტორინგის ქსელის გაძლიერება არის მნიშვნელოვანი.

ასევე, მნიშვნელოვანი სიახლეები იგეგმება შავი ზღვის მონიტორინგის კუთხით, რაც საქართველოში აკვაკულტურის განვითარებისთვის სამართლებრივი გარემოს შექმნას გულისხმობს.

მინდა მოგახსენოთ, რომ ახალ საკანონმდებლო პაკეტზე მუშაობა ფაქტობრივად დასრულებულია, რომელიც საპარლამენტო განხილვა/მიღების შემდეგ საქართველოს მდიდარი წყლის რესურსების

გამოყენების შესაძლებლობას მისცემს.

აღსანიშნავია, რომ შემუშავებული კანონპროექტი მნიშვნელოვანი იქნება, სასურსათო უზრუნველყოფის და ტურიზმის განვითარების თვალსაზრისით.

სააგენტოში მეთევზეობისა და შავი ზღვის მონიტორინგის დეპარტამენტის განვითარების კუთხით ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება იგეგმება. მნიშვნელოვანია, რომ ახალი თანამედროვე აღჭურვილობების შექმნა საქართველოში მდინარეებზე და წყალსატევებზე მეურნეობების განვითარებას უზრუნველყოფს.

მეთევზეობისა და შავი ზღვის მონიტორინგის დეპარტამენტისთვის მნიშვნელოვანია ასევე ბალასტური წყლების კონტროლი, რაც ლაბორატორიული კომპონენტის გაძლიერებას საჭიროებს.

მნიშვნელოვანი სიახლეა, რომ იგეგმება სააგენტოს ახალი შენობის მშენებლობა, სადაც ლაბორატორიაც განთავსდება.

ვფიქრობ, ჩვენი სპეციალისტები თანამედროვე აღჭურვილობით მონყობილ თანამედროვე გარემოში კიდევ უფრო ეფექტიანად შეძლებენ შედეგზე ორიენტირებულ მუშაობას და ყოველდღიური გამოწვევების დაძლევის.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ლევან დავითაშვილმა გარემოს ეროვნული სააგენტოს თანამშრომლებს ახალი ხელმძღვანელი, ანდრო ასლანიშვილი წარუდგინა.

თანამედროვე სტანდარტების სამაცივრო მეურნეობა საოკუპაციო ხაზთან

12 წელი პროფესიონალური სპორტით იყო დაკავებული. ფეხბურთში საქართველოს ჩემპიონიც გახდა. წარმატებულ სპორტსმენს არასდროს დავინწყებია მშობლიური სოფელი და მუდმივად ცდილობდა მამა-პაპისეულ მიწაზე ფეხვები გაემაგრებინა. ქარელის მუნიციპალიტეტის სოფელი ფცა, საოკუპაციო ზოლის მიმდებარე ტერიტორიაა და, როგორც ლევან ბერუაშვილი ამბობს, ეს ფაქტი ორმაგ პასუხისმგებლობას აკისრებს მას. ბავშვობიდან აქტიურად იყო ჩართული ოჯახის კუთვნილი ხეხილის ბაღების მოვლა-პატრონობაში, ნაბიჯ-ნაბიჯ ავითარებდა და აფართოებდა მეურნეობას. მას მერე, რაც 2015 წელს აქტიურ სპორტს ჩამოშორდა, პროექტის „დანერგე მომავალი“ ბენეფიციარი გახდა და კაკლის და ვაშლის ბაღები გააშენა; სასოფლო-სამეურნეო

ტექნიკის შექმნაში ასევე სახელმწიფო საგრანტო პროგრამა დაეხმარა. თვლის, რომ განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს საოკუპაციო ხაზთან წარმატებული ფერმერული მეურნეობების არსებობას და სახელმწიფო მხარდაჭერა ამ მხრივ ძალზედ მნიშვნელოვანია. წელს, „ერთიანი აგროპროექტის“ ფარგლებში კოოპერატივმა „აგროლიდერი“ 720 ტონა ხილის და ბოსტნეულის შესანახი სამაცივრო კომპლექსი ააშენა, შედეგად ფცის და მიმდებარე სოფლების ფერმერებს მოსავლის დაბინავების პრობლემა ფაქტობრივად მოუხსნა. ლევან ბერუაშვილის თქმით, 31 წლის ასაკში კარგად ესმის მშვიდობის ფასი და მიიჩნევს, რომ წარმატებული ფერმერი და სოფელი ქვეყნის ძლიერების საწინდარია.

მეფრინველეობის ფერმა სოფელ კეხიჯვარში

გორში მცხოვრებ, პროფესიით იურისტ ნიკოლოზ მღებრიშვილს სოფელი და სოფლის მეურნეობა მამამ შეაყვარა, როგორც თავად ამბობს, ბავშვობიდან ის და მისი ძმა სოფელ კეხიჯვარში, წინაპრების მიერ დატოვებულ მეურნეობას პატრონობდნენ. მამას რამდენიმე ათეული მსხვილფეხა პირუტყვი ჰყავდა და მესაქონლეობით იყო დაკავებული. წლების შემდეგ, მამისეულ ფერმერულ მეურნეობას ნიკოლოზმა პროფილი შეუცვალა და მეკვერცხული მიმართულებით მეფრინველეობის ფერმა ააშენა. ნიკოლოზის თქმით, რომ არა „ერთიანი აგროპროექტი“ ჩანაფიქრის განხორციელებას საკუთარი სახსრებით ვერ შეძლებდა. 2017 წლის ბოლოს, შესაბამისი ბიზნესგეგმით და ფინანსური ანგარიშით მიმართა „შელავათიანი აგროკრედიტის“ პროექტში ჩართულ ერთ-ერთ ფინანსურ ორგანიზაციას და მიიღო დაფინანსება, რამაც მისცა საშუალება სოფელ კეხიჯვარში აეშენებინა თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი მეფრინველეობის

ფერმა. ჯამში, ფერმის ასაშენებლად 225,000 ლარი დაიხარჯა, საიდანაც 175,000 ლარი „შელავათიანი აგროკრედიტია“. ამჟამად ფერმაში 13 000 ფრთა ფრინველი ჰყავთ, რომელიც დღეში 10 000 კვერცხით ამარაგებს ადგილობრივ ბაზარს. ბრენდ „კეხიჯვარის“ სახელით წარმოდგენილი პროდუქტი დიდი მოწონებით სარგებლობს მომხმარებელთა შორის. საწარმოში მუდმივად 6 ადგილობრივი მაცხოვრებელია დასაქმებული, სეზონურად მათი რიცხვი 10- მდე იზრდება. ნიკოლოზ მღებრიშვილის განცხადებით, დღეს მისი ბიზნესი წარმატებულია, რაც აძლევს საშუალებას, რომ მეურნეობა გააფართოოს. უკვე დაწყებული აქვს მეორე ფერმის ასაშენებლად საჭირო ბიზნესგეგმაზე მუშაობა და უახლოეს მომავალში ისევ მიმართავს „ერთიანი აგროპროექტს“ შესაბამისი ფინანსური რესურსის მოსაპოვებლად.

კოოპერატივმა „ახალგაზრდა ფერმერმა“ აგარაში თანამედროვე მერძეული ფერმა გახსნა

„ახალგაზრდა ფერმერი“ სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივია, რომელიც რამდენიმე თვეა, რაც ქარელის რაიონის სოფელ აგარაში პოლანდიური პოლტენინებით დაკომპლექტებულ თანამედროვე ფერმას ფლობს. ფერმის მშენებლობა გასული წლის აგვისტოში დაიწყო. მოსაგები პირუტყვი პოლანდიიდან ოქტომბერში ჩამოიყვანეს. მიმდინარე წლის იანვრიდან კი, მერძეეობის ფერმა სრული დატვირთვით ამუშავდა და რძეს ცნობილ ქართულ რძის პროდუქციის მწარმოებელ ბრენდს აბარებენ.

- ამბობს კოოპერატივის დამფუძნებელი ნოდარ გულიკაშვილი. კოოპერატივს „ახალგაზრდა ფერმერი“ 5 მეპაიე ჰყავს. ფერმაში, კოოპერატივის წევრების გარდა, პირუტყვის მომვლელი, მწველავი, მექანიზატორი და რძის დისტრიბუტორი/მძღოლი ჰყავთ დასაქმებული. ყოველკვირეულად, 3-4 დღით მაინც, მათ ფერმაში მინიმუმ 8 კაცი მუშაობს.

აგარის ფერმაში 12 ადგილიანი თანამედროვე ტიპის საწვავი დარბაზი აქვთ, რომელსაც ნახირის მართვის პროგრამაც მოჰყვა. ამ პროგრამული უზრუნველყოფის გამოყენებას საწვავი დარბაზის ინსტალაციის დასრულების შემდეგ პოლანდიელი კონსულტანტის მეთვალყურეობით დაიწყებენ. ფერმაში ყველა მწველ ფურს საყვლობე სპეციალური ჩიპი აქვს, რომელიც ნახირის მართვის პროგრამასთანაა ინტეგრირებული და რომლის დახმარებითაც პირუტყვის ჯანმრთელობისა და რძის ხარისხის შესახებ ზუსტი ინფორმაციის მიღებაა შესაძლებელი.

სამომავლოდ, როგორც კოოპერატივის დამფუძნებელი აცხადებს, აპირებენ, რომ უფრო გაფართოვდნენ და კიდევ ისარგებლონ სახელმწიფოს მიერ შემოთავაზებულ სასოფლო-სამეურნეო პროექტებში.

კახეთის რეგიონში ახალი ინტენსიური კაკლის ბაღი გაშენდა

გურჯაანის რაიონის სოფელ ვაზისუბანში, სახელმწიფო პროექტის „დანერგე მომავალი“ ფარგლებში, ფერმერმა მალხაზ ჩუგოშვილმა ახალი ინტენსიური კაკლის ბაღი გააშენა.

სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტოს დირექტორმა, პაატა შეყვლაძემ, გურჯაანის მერთან, არჩილ ხანდამაშვილთან ერთად, ინტენსიური ტიპის ბაღები დაათვალიერა და მოვლის ოპერაციებს - ნერგის ფორმირებას, კულტივირებას, სარწყავი სისტემის მოდერნიზებას გაეცნო.

მალხაზ ჩუგოშვილი პროექტში 2017 წელს ჩაერთო და 7.3 ჰა-ზე კაკლის ინტენსიური ბაღის გაშენებისთვის სახელმწიფოსგან 43,000 ლარზე მეტი თანადაფინანსება მიიღო, რომლისგანაც 24,944 ლარი ნერგების თანადაფინანსებისთვის, ხოლო 18,325 ლარი საირიგაციო სისტემისთვის იყო განკუთვნილი.

აღსანიშნავია, რომ მალხაზ ჩუგოშვილი სახელ-

მწიფოს მხარდაჭერით გეგმავს Global Gap-ის პირველადი წარმოების საერთაშორისო სერტიფიკატი აიღოს.

პროექტის „დანერგე მომავალი“ ფარგლებში, საქართველოს მასშტაბით, დაფინანსებულია ხეხილის ახალი ბაღების გაშენება 6,565 ჰექტარზე. სახელმწიფო დაფინანსების მოცულობა 35,414,767 მილიონ ლარს შეადგენს. აქედან, კახეთის რეგიონში დაფინანსებულია ხეხილის ბაღების გაშენება 2,562 ჰა მიწის ფართობზე.

სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო ახორციელებს „ერთიანი აგროპროექტს“, რომელიც გათვლილია გრძელვადიან განვითარებაზე და მისი მიზანია ისეთი გარემოს შექმნა, რომელიც ხელს შეუწყობს სოფლის მეურნეობაში კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, მაღალხარისხიანი პროდუქციის წარმოების სტაბილურ ზრდას, სურსათის უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვას.

შიდა ქართლის რეგიონში კიდევ ერთი ახალი ბაღი გაშენდა

კასპის მუნიციპალიტეტის სოფელ დოესში, სახელმწიფო პროექტის „დანერგე მომავალი“ ფარგლებში, კოოპერატივმა „დოესი“ ახალი ინტენსიური ვაკლის ბაღი გააშენა.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტოს დირექტორის მოადგილემ, გიორგი ჯიბლაძემ, შიდა ქართლის გუბერნატორის მოადგილესთან, ნუგზარ სამხარაძესთან და ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლებთან ერთად, პროექტში მონაწილე ერთ-ერთი ბენეფიციარის, კოოპერატივის „დოესი“ ბაღი მოინახულა, რომელიც პროექტში 2017 წელს ჩაერთო და 20 ჰექტარზე ვაკლის ბაღის გაშენებისთვის და სარწყავი სისტემის მოწყობისთვის 97,000 ლარის სახელმწიფო დაფინანსება მიიღო. მიღებული დაფინანსებიდან 40,000 ლარი ნერგებისთვის, ხოლო 57,000 ლარი წვეთოვანი სისტემებისთვის იყო განკუთვნილი.

აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ კოოპერატივი „დოესი“ კიდევ ერთი სახელმწიფო პროექტის,

„აგროწარმოების ხელშეწყობის პროგრამის“ ბენეფიციარია, პროექტის ფარგლებში მეპაიეებმა შეიძინეს სასოფლო-სამეურნეო ტრაქტორი, რომლის ღირებულების 40% სახელმწიფო თანადაფინანსება და 19,950 ლარს შეადგენს.

საქართველოს მასშტაბით, დაფინანსებულია ხეხილის ახალი ბაღების გაშენება 6,773 ჰექტარზე, ხოლო სახელმწიფო თანადაფინანსების მოცულობა 36.5 მილიონ ლარს აღემატება.

სახელმწიფოს ფინანსურმა მხარდაჭერამ მენარმეებს დამატებითი ბიძგი მისცა, წარმოების განვითარება-გაფართოებისთვის. სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო ახორციელებს პროგრამას „ერთიანი აგროპროექტი“, რომელიც გათვლილია გრძელვადიან განვითარებაზე და მისი მიზანია ისეთი გარემოს შექმნა, რომელიც ხელს შეუწყობს სოფლის მეურნეობაში კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, მაღალხარისხიანი პროდუქციის წარმოების სტაბილურ ზრდას, სურსათის უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვას.

ტაშისკარის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაცია მიმდინარეობს

შპს „საქართველოს მელიორაცია“ შიდა ქართლში, ტაშისკარის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაციას ახორციელებს.

მიმდინარეობს სათავე ნაგებობის და წყალგამანაწილებელი არხის რეაბილიტაცია.

პროექტით გათვალისწინებულია არსებული წყალმიმღები კვანძის, ჰიდროტექნიკური ნაგებობებისა და მათი მექანიკური აღჭურვილობის სრულად აღდგენა. გალერეის სარეგულაციო კვანძის, სარქველიანი ფარებისა და აშენე მექანიზმების რემონტი.

აღდგენითი სამუშაოები უტარდება ასევე, გამანაწილებელი არხის 5კმ სიგრძის მონაკვეთს, რომლის ძირი მონოლითური ბეტონით,

ხოლო ფერდები რკინაბეტონის ფილებით მოპირკეთდება.

დაგეგმილია წყალგამშვები კვანძების და საექსპლუატაციო გზის მოწყობა.

ჩატარებული სამუშაოების შედეგად, სარწყავი წყლის მიწოდება 380 ჰექტარ მიწის ფართობზე გაუმჯობესდება და შეუფერხებლად მოიწვევება ქარელის მუნიციპალიტეტის სოფლების - ბებნისის და ურბნისის სასოფლო-სამეურნეო სავარგულები.

მიმდინარე სამუშაოებს შპს „საქართველოს მელიორაციის“ გენერალური დირექტორი ოთარ შამუგია ადგილზე გაეცნო.

ქვემო ქართლის რეგიონში მესაქონლეობის ფერმა ამოქმედდა

გარდაბნის მუნიციპალიტეტის სოფელ კუმისში თანამედროვე სტანდარტებით აღჭურვილი მეცხოველეობის ფერმა „ნიბა 2008“ სახელმწიფოს დახმარებით, „ერთიანი აგროპროექტის“ ფარგლებში აშენდა.

ფერმის ასაშენებლად ჯამურად 1,054,000 ლარამდე ინვესტიცია განხორციელდა, აქედან 854,000 ლარი ბენეფიციარმა შედავათიანი აგროკრედიტით მიიღო, ხოლო დარჩენილი თანხა საკუთარი დანაზოგია.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტოს დირექტორმა პაატა შეყელაძემ, ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლებთან ერთად მოინახულა ფერმა და საწარმოო პროცესს გაეცნო.

ფერმა დღეში 3 ტონა რძეს აწარმოებს, პროდუქციის რეალიზაცია გათვლილია ადგილობრივ ბაზარზე. „ნიბა 2008“-ში მუდმივად 5 ადგილობრივი მკვიდრია დასაქმებული, ხოლო სემონურად 10 ადამიანი ემატება.

აღსანიშნავია, რომ კომპანია სახელმწიფოს მხარდაჭერით გეგმავს HACCP-ის გადამამუშავებელი წარმოების საერთაშორისო სერტიფიკატი აიღოს.

სახელმწიფოს დახმარებით, „ერთიანი აგროპროექტის“ ფარგლებში, 190 ახალი საწარმო დაფინანსდა. სახელმწიფოს ფინანსურმა მხარდაჭერამ მენარმეებს წარმოების განვითარება-გაფართოებისთვის დამატებითი ბიძგი მისცა.

კახეთის რეგიონში ახალი მესაქონლეობის ფერმა ამოქმედდა

ახმეტის მუნიციპალიტეტის სოფელ მატანში თანამედროვე სტანდარტებით აღჭურვილი მეცხოველეობის ფერმა „დორანი ფერმა“ სახელმწიფოს დახმარებით, „ერთიანი აგროპროექტის“ ფარგლებში აშენდა.

ფერმის ასაშენებლად ჯამურად 1,705,000 ლარამდე ინვესტიცია განხორციელდა, აქედან, 1,336,500 ლარი შედავათიანი აგროკრედიტია, ხოლო დანარჩენი თანხა ბენეფიციარის ინვესტიცია.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილემ, გიორგი ხანიშვილმა, სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტოს დირექტორთან, პაატა შეყელაძესთან და ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლებთან ერთად, ფერმა მოინახულა და საწარმოო პროცესს გაეცნო.

ფერმა დღეში 1,5 ტონა რძეს აწარმოებს, პროდუქციის რეალიზაცია გათვლილია ადგილობრივ ბაზარზე. „დორანი ფერმა“-ში მუდმივად 11 ადგილობრივი მაცხოვრებელი დასაქმებული, ხოლო სემონურად 8 ადამიანი ემატება.

აღსანიშნავია, რომ კომპანია სახელმწიფოს მხარდაჭერით გეგმავს HACCP-ის გადამამუშავებელი წარმოების საერთაშორისო სერტიფიკატი აიღოს.

ეკოტურისტული სიახლეები დაცულ ტერიტორიებზე გაიხსნა ოკაცეს კანიონი

დაცული ტერიტორიების სააგენტოში ტურისტული სეზონისთვის აქტიურად ემზადებიან. 2019 წელს, ვიზიტორებს საქართველოს ეროვნულ პარკებში ბევრი სიახლე ელით.

სიახლეებია მტირალას ეროვნულ პარკშიც. ტერიტორიაზე ახალი ეკოტურისტული ატრაქციია - „თოკების პარკი“ გაიხსნა.

„თოკების პარკი“ ეკოსაგანმანათლებლო ატრაქციას და გარემოში არსებულ შემეცნებით-გასართობ ადგილს წარმოადგენს, რომელიც სხვადასხვა სეგმენტის ვიზიტორზეა გათვლილი. ის ხელს შეუწყობს ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმებას და მათი სოციალურ-ეკონომიკური პირობების გაუმჯობესებას. მნიშვნელოვანია, რომ „თოკების პარკი“ კავკასიის ბუნების ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით მოეწყო.

მტირალას ეროვნული პარკი, ბათუმიდან 25 კმ-ში მდებარეობს და უნიკალური ბიომრავალფეროვნებით გამოირჩევა. აღსანიშნავია, რომ მტირალას ეროვნული პარკის კოლხური ტყეები ნომინირებულია იუნესკოს ბუნებრივი მემკვიდრეობის უბნის სტატუსის მოსაპოვებლად. მიმდინარე წელს, გარდა მტირალას ეროვნული პარკისა, თოკების პარკი ალგეთის ეროვნულ პარკშიც მოეწყობა.

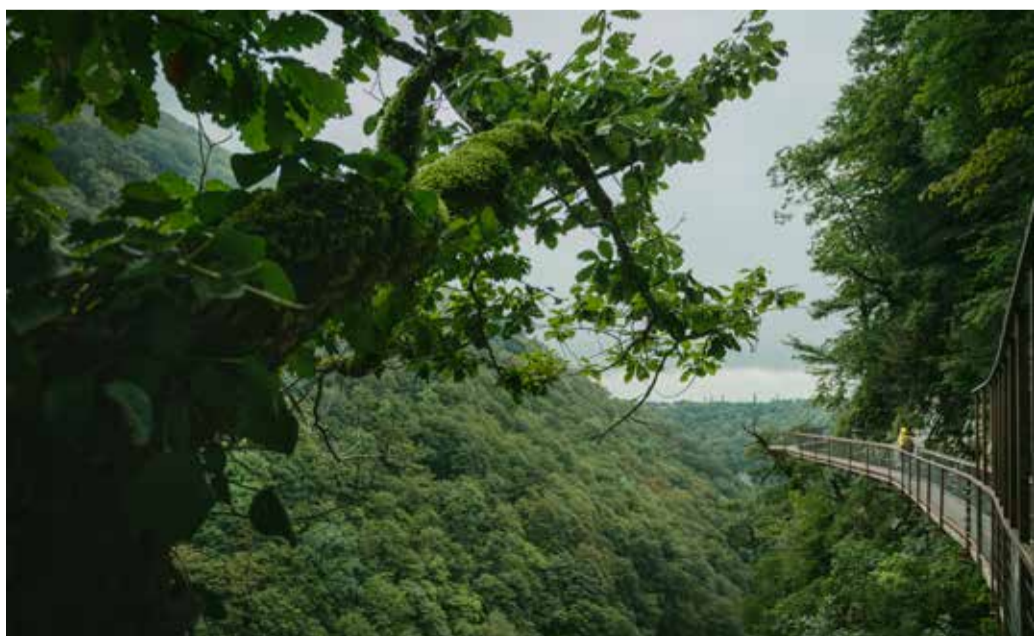
2018 წელი დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთვის განსაკუთრებით წარმატებული იყო. პირველად, სააგენტოს ისტორიაში საქართველოს ეროვნულ პარკებს 1 მილიონზე მეტი ვიზიტორი ესტუმრა.

რეაბილიტირებული ოკაცეს კანიონი გაიხსნა. მნიშვნელოვანია, რომ კანიონის კიდული ბილიკის და გადასახედი პლატფორმის საფარი შეიცვალა. ექსტრემალური შეგრძნებების გამძაფრების მიზნით, ბილიკზე ლითონის გამჭვირვალე იატაკი დაიგო. ბილიკის გვერდითი დამცავი ბაგირები შეიცვალა უჟანგავი ბაგირებით, რაც კანიონში უსაფრთხო მოგზაურობას უზრუნველყოფს.

რეაბილიტაცია ასევე ჩაუტარდა ვიზიტორთა ცენტრიდან გამშვებ პუნქტამდე მისასვლელ ბილიკზე არსებულ 13 ხიდს, რომლის ფარგლებშიც, ხის კონსტრუქცია მეტალის კონსტრუქციით შეიცვალა.

მნიშვნელოვანია, რომ ზაფხულიდან, ხონის მუნიციპალიტეტში ჩასული ვიზიტორები ოკაცეს კანიონის გარდა, ოკაცეს ჩანჩქერის ბუნების ძეგლის დათვალიერებასაც შეძლებენ, სადაც ვიზიტორთა ცენტრი აშენდა და ეკოტურისტულ ბილიკთან ერთად, პანორამული გადმოსახედი მოეწყო.

საქართველოს ყველაზე სტაჟიანი რეინჯერი

დაცული ტერიტორიების სააგენტოდან ყველაზე სტაჟიანი რეინჯერი, კუკურა სარალიძე გააცილეს და მადლობის სიგელითა და სიმბოლური საჩუქრით დააჯილდოვეს. ბატონი კუკურა ბორჯომის ნაკრძალში 1983 წლიდან მუშაობდა და 35 წლის განმავლობაში იცავდა საქართველოს ბუნებას, მათ შორის ისეთ პერიოდებში, როდესაც შესაბამისი აღჭურვილობაც კი არ ჰქონდა.

რეინჯერის მოვალეობაში კანონდარღვევების აღკვეთა, ცხოველების კვალის აღრიცხვა და გარემოს კონტროლი შედიოდა. ყოველი მორიგეობის დროს, რთული რელიეფიდან გამომდინარე, 20 კმ-ს ფეხით ან ცხენით გადიოდა.

სტაჟიან რეინჯერს ბრაკონიერობის არაერთი ფაქტი აქვს გამოვლენილი. დაჯილდოვებულია დაცული ტერიტორიების დაცვასა და განვითარებაში შეტანილი განსაკუთრებული წვლილისთვის.

დაცული ტერიტორიების სააგენტომ კუკურა სარალიძის საპატივცემულოდ, მის სამორიგეო ტერიტორიაზე, ქვაბისხევეში მდებარე ტურისტულ თავშესაფარს „კუკურას ქოხი“ დაარქვეს.

გთავაზობთ ამონარიდს კუკურა სარალიძის რამდენიმე წლის წინანდელი ინტერვიუდან.

„1983 წლიდან ამ საქმეს ვემსახურები. ჩემი სამუშაო დღე დღით ადრე იწყება, ტერიტორიაზე 15 ან 20 კმ-ზე ვახორციელებ პატრულირებას ცხენით ან ფეხით. პატრულირებისას ყურადღებას ვამახვილებ, რომ არ მოხდეს კანონდარღვევა, აღვრიცხავ გარეული ცხოველების კვალს, თუ გამომართლა და ცხოველებს გადავეყრები, ვცდილობ სურათის გადაღებას. ხშირად ვხვდები ტურისტებს, უცხო ენა არ ვიცი, მაგრამ ვცდილობ რაღაც ვაგაგებინო და დავეხმარო მათ; აქტიურად ვიყენებ ფოტოხაფანგებს ცხოველების მონიტორინგისათვის და ასევე ბრაკონიერების წინააღმდეგ. ბრაკონიერებთან ბრძოლა საკმაოდ რთული და სარისკოა, მაგრამ ზოგჯერ კურიოზებიც ბევრია, მაგალითად, რამდენიმე წლის წინ, ახალ წლამდე ერთი დღით ადრე, უცანური კვალი შევნიშნე თოვლზე, ჩავთვალე, რომ ბრაკონიერები იყვნენ და გავყევი მათ კვალს. თოვლი საკმაოდ დიდი იყო, ზოგიერთ ადგილზე ვეფლობოდი კიდეც, ჩემი სიმაღლიდან გამომდინარე. ლომისთმაზე ასულს, ბრაკონიერების ნაცვლად, პოლონელი ტურისტები დამხვდნენ. უკვე დამე იყო, სახლში ვედარ დავბრუნდებოდი და ახალ წელს პოლონელმა „ბრაკონიერება“ ქართული სტუმართმოყვარეობით მიმიღეს ჩვენსავე ტურისტულ თავშესაფარში.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ, დაბა სურამში, სახალხეთო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე ტყის აღდგენის პროექტი დაიწყო

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ლევან დავითაშვილმა და შიდა ქართლის გუბერნატორმა, გიორგი ხოჯევანიშვილმა, სურამში, ე.წ „ბაიანთხევის“ მიმდებარედ, მუხისა და იფანის ნერგები დარგეს.

გასულ წელს ტერიტორიაზე ფიტოპათოლოგიური კვლევა განხორციელდა და დადგინდა, რომ ხეების დაზიანება და ხმობა მავნე მწერმა - მუხის დიდმა ხარაბუზამ გამოიწვია. სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესებისათვის აუცილებელი სანიტარული ჭრების დაგეგმვის პარალელურად, მომზადდა ტყის აღდგენის პროექტი, რომელიც 3,3 ჰა ფართობზე ვახორციელდება.

„ტყის განახლება/აღდგენა ჩვენი პოლიტიკის მნიშვნელოვანი ნაწილია. ჩვენ ჩავატარეთ სანიტარული ჭრები სურამის ტყეში, მაგრამ აუცილებელია, რომ ის რაც მოიჭრა - აღდგეს. შესაბამისი სამუშაოებსაც ვახორციელებთ, რაც მთელი წლის განმავლობაში გაგრძელდება. გაცხადებელიც ვაქვს, რომ მოხდება ტყის ხელოვნურად დარგვა, მათ შორის, გაგრძელდება 2007 და 2017 წლებში ბორჯომში გადაწვევის ტყეების აღდგენითი სამუშაოები, რომელიც წინა წლებში დაიწყო. სატყეო

სააგენტო განახლება/აღდგენის ღონისძიებებს წელსაც ინტენსიურად გააგრძელებს“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

„ეს არის სწორედ ის ადგილი, სადაც ცოტა ხნის წინ, სანიტარული ჭრის ფარგლებში, რამდენიმე ათეული დაზიანებული მუხის ხე მოიჭრა, მაგრამ მათ მაგივრად დაირგო ახალი მუხის და იფანის ხეები. საერთო ჯამში, დაირგვება 6 000-ზე მეტი ნარგავი და სრულად მოხდება ტყის მასივის აღდგენა“, - განაცხადა გიორგი ხოჯევანიშვილმა.

სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესებისათვის, ტყის აღდგენის პროექტის ფარგლებში, მოიჭრა 90 გამხმარი მუხა. ხოლო, შესაბამისი სეზონის დადგომისთანავე, ტყის გაშენების ღონისძიებებიც დაიწყო. ამ ტერიტორიაზე მიმდინარე წლის აპრილის ბოლომდე 6 000 ნერგი, მათ შორის, 4800 მუხა და 1200 იფანი დაირგვება.

სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტო, მიმდინარე წლის სამოქმედო გეგმის ფარგლებში, ტყის აღდგენის ღონისძიებებს ქვეყნის მასშტაბით 500 ჰა-მდე ფართობზე განახორციელებს, მათ შორის, გაგრძელდება ბორჯომის ხეობაში 2008 და 2017 წლებში ხანძრის შედეგად განადგურებული ტყის აღდგენის ღონისძიებები.

ივანე ბენუკლიშვილი

„პროფესიით მეტყვევ ვარ. ისე მოხდა, რომ მთელი ჩემი ცხოვრება ტყეს დაუკავშირდა. დავიბადე და გავიზარდე თიანეთის რაიონში, დაბა სიონში. მამაჩემიც მეტყვევ იყო და მეც მეტყვევ გახდი. ვფიქრობ, რომ ვემსახურები ყველაზე კარგ საქმეს. ბედნიერი ვარ ჩემი არჩევანით.

„გასახსენებელი ბევრი მაქვს. ერთხელ, ზამთარში მომიწია ახმეტის მხრიდან თიანეთში გადასვლა. მთელი გომბორის უღელტეხილი გადავიარე, შუალამე იყო, მეტრანახევარი თოვლი, ბარდნიდა. მივხვდი, რომ აღარ შემეძლო სიარული. არ ვიცი რა ძალა მოვიკრიბე და გზა გავაგრძელე. გაჩენება იქ სამუდამოდ დარჩენას ნიშნავდა... ნადირსაც ბევრს შევხვედრივარ - დათვსაც, მგელსაც, შველსაც.

გავისხენებდი სოლომონ ქურდიანს, დიდ მეტყვევს და მის ნათქვამს - ტყე ქვეყნის სიმდიდრეა და ტყის მოვლა-პატრონობა ერის კულტურის მაჩვენებელი. ვიყოთ კულტურულები, მივხედოთ და გავუფრთხილდეთ ტყეს, საკუთარს და არა მართო.

ლერი ჭოჭუა

ბავშვობიდან ვოცნებობდი, რომ ექიმი გავმხდარიყავი - კეთილშობილური საქმეა ადამიანების ჯანმრთელობაზე ზრუნვა. სკოლის დამთავრების შემდეგ, სამედიცინო სწავლის გაგრძელება ვედარ შევძელი. არჩევანი მეტყვევის პროფესიაზე შევაჩერე. ბუნება ბავშვობიდან მიყვარდა.

სატყეო ფაკულტეტის დამთავრებისთანავე, მოხვდი სანარმოში, რომელიც მაშინდელი საბჭოთა კავშირის მასშტაბით არსებული ტყეების შესწავლის სამუშაოებს აწარმოებდა. ეს გახლდათ რეგიონული სამსახური ამიერკავკასიის მასშტაბით.

საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე არსებულ ყველაწარმო ტყეში მომიწია მუშაობა - ტაიგის, ჩრდილოეთის, მთის ტყეებში. მინდა აღვნიშნო, რომ კავკასიის მასშტაბით მეტად მრავალფეროვანი და საინტერესოა ბუნებაა, მოიცავს როგორც დაბლობებს, ისე მთიან ტყეებს, ზღვისპირებს, სტეპებს.

მიყვარს და ვამაყობ ჩემი პროფესიით.

სიმინდი მოვლა - მოყვანის აგროტექნოლოგია

სიმინდი მსოფლიო მინათმოქმედებაში ერთ-ერთი წამყვანი სამარცვლე და საკვები კულტურაა. მარცვლეულის წარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტიულობის გადიდების საქმეში მას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს. პრაქტიკამ დაამტკიცა, რომ სიმინდი სხვა მარცვლოვან კულტურებთან შედარებით ყველაზე მაღალ მოსავალს იძლევა. ის განსაკუთრებით კარგად იყენებს მაღალ აგროტექნიკურ ფონს და ორმაგად ანამლაურებს მის მოყვანაზე დახარჯულ შრომას.

ახალი ჰიბრიდების გამოყენებით სიმინდის საშუალო მოსავლიანობა მსოფლიოში 42%-ით არის გაზრდილი, რაც ჰექტარზე 4.3 ტონას შეადგენს.

საქართველოშიც სიმინდის მოსავლიანობის ამაღლების ძირითადი რეზერვა მაღალმო-სავლიანი ჰიბრიდების გამოყვანა და წარმოებაში დანერგვა, მათი მაღალხარისხიანი თესლით თესვა და სიმინდის მოვლა-მოყვანის მეცნიერულად დასაბუთებული ტექნოლოგიების გამოყენება.

ნიადაგის დამუშავება

სიმინდის მოსავლის გასაზიარებლად დიდი მნიშვნელობა აქვს ნიადაგის დამუშავებას. ამ ღონისძიებამ უნდა უზრუნველყოს ნიადაგის ნაყოფიერების აღდგენა და გაუმჯობესება: უნდა აღადგინოს კომპოვანი სტრუქტურა, ხელი შეუწყოს წყლისა და საკვების მომარაგებას, განმინდოს ნაკვეთი სარეველებისაგან. ნიადა-გის დამუშავების სისტემა შეხამებული უნდა იყოს ადგილობრივ პირობებთან - ჰავას-

თან, რელიეფთან, ნიადაგის ტიპთან და თესლბუნევასთან.

სიმინდისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს მზრალად დამუშავების სისტემას. ამიტომ, დამუშავება უნდა განხორციელდეს ყველ-გან სადაც კი რელიეფი და კლიმატური პირობები ამის საშუალებას იძლევა. მზრალად დამუშავების სისტემა ორი ღონისძიებისაგან შედგება: ნაწვერალის აჩეჩვა და მზრალად ხვნა. ნაწვერალის აჩეჩვა მოსავლის აღებისთანავე ტარდება 4-8 სმ სიღრმეზე. ის ხელს უწყობს, როგორც სარეველების მოსპობას, ისე ნიადაგის თვისებების გაუმჯობესებას. აჩეჩვას დიდი მნიშვნელობა აქვს მზრალად ხვნის ხარისხიანად ჩასატარებლად. ნაწვერალის ჯერ აჩეჩვა და შემოდგომა-ზამთარში სრულ სიღრმეზე ხვნა სიმინდის მოსავლიანობას მნიშვნელოვნად ადიდებს; კერძოდ, ნაწვერალის აჩეჩვის შედეგად სიმინდის მოსავლიანობა ჰექტარზე 2-3 ცენტნერთი იზრდება, ხოლო ურწყავ პირობებში 2-4 ცენტნერთი.

მზრალის თესვის წინა დამუშავების სისტემა გულისხმობს ღონისძიებათა კომპლექსს. ადრე გაზაფხულზე ნიადაგი უნდა დაიფარცხოს კბილებიანი ფარცხით ხნულის გარდიგარდმო; თუ ხნულზე სარეველები განვითარდა ან ნიადაგმა პირი ნაიკრა დაუყოვნებლივ უნდა ჩავატაროთ კულტივაცია ან აოშვა 10-12 სმ სიღრმეზე. სიმინდისათვის საუკეთესო პირობები იქმნება ისეთ მზრალზე, რომელიც ადრე გაზაფხულზე დაიფარცხა და თესვის წინ დამუშავდა კულტივატორით. ეს უზრუნველყოფს როგორც სარეველების მოსპობას, ისე ტენის შენარჩუნებას. რაც უნდა მცირე ქანობის იყოს ფერდობი მასზე ხვნა აუცილებლად გარდიგარდმო უნდა ჩატარდეს.

ძლიერ დაქანებულ ფერდობზე, ჭარბტენიან ფართობებზე მზრალად ხვნა სასურველ შედეგს არ მოგვცემს. ასეთი ნაკვეთები გაზაფხულზე რაც შეიძლება ადრე უნდა მოხსნათ. დასავლეთ საქართველოში ნასიმინდარი უნდა მოიხსნას არა შემოდგომაზე, არამედ ზამთარში - ნოემბრიდან თებერვლამდე.

ნიადაგის განოყიერება

სიმინდის ნიადაგის განოყიერების საუკეთესო საშუალებაა ორგანულ - მინერალური სასუქები, ასეთ შემთხვევაში ერთდროულად ვიყენებთ სხვადასხვა ორგანულ და მინერალურ სასუქებს. სიმინდის გასანოყიერებლად მაქსიმალურად უნდა გამოვიყენოთ ყველა არსებული საშუალება: ნაკელი, მწვანე სასუქი, მინერალური სასუქი, ხოლო მუავე ნიადაგებზე მათ გარდა კირი, კილი, დეფეკაციური ტალახი და კირის შემცველი სხვა სასუქები. გამოკვლევებმა დაამტკიცა, რომ სასუქების შეტანის წელს სიმინდის მოსავალი ჰექტარზე მხოლოდ ნაკელის გამოყენებით (20 ტონა/ჰა) 3 ცენტნერთი გადიდდა. ნაკელზე ფოსფორის დამატებით - 6.1 ცენტნერთი, ხოლო ნაკელი + აზოტი + ფოსფორით - 10.7 ცენტნერთი. ორგანული და მინერალური სასუქების ერთობლივად გამოყენება საუკეთესო საშუალებაა სიმინდის მოსავლიანობის გადიდებისათვის. მწვანე სასუქად აღმოსავლეთ საქართველოში უნდა გამოვიყენოთ: ცულისპირა, ბარდა, ცერცველა. ისინი უნდა დაითესოს საშემოდგომო ხორბლის ან ქერის შემდეგ სანაწვერალოდ. ნაკვეთი მოსავლის აღებისთანავე უნდა მოიხსნას, ჩაუტარდეს კულტივაცია და თესვა შუა აგვისტოს არ უნდა გადავაცილოთ. დათესვისთანავე ნაკვეთი ფრთხილად უნდა მოიწინას, ამით ჩვენ შეგვიძლია მივიღოთ 15-20 ტონა ჰა მწვანე მასა, რომელიც მზრალად მოხვნის დროს ჩაიხვნება.

მწვანე სასუქის მოქმედება გრძელდება 3-4 წელს. ამ ხნის განმავლობაში მიღებული მარცვლის ნამატი ჯამში 45 ცენტნერს აჭარბებს ჰექტარზე. ეს ღონისძიება დიდ ხარჯს არ მოითხოვს; რაც შეეხება დასავლეთ საქართველოს, აქ მწვანე სასუქად უნდა გამოვიყენოთ ხანჭკოლა, ცულისპირა და ბარდა. სიმინდის გასანოყიერებლად აუცილებელია აზოტიანი, ფოსფორიანი და კალიუმიანი სასუქები.

თესლის მომზადება და თესვა

უნდა დაითესოს სიმინდის მხოლოდ დარაი-ონებული ჯიშები და ჰიბრიდები. თესლი ჯიშური სიმინდით უნდა იყოს პირველი კატეგორიის, სრული თესვითი ღირსებით - პირველი კლასის. სათესლედ შერჩეული უნდა იქნეს ჯიშისა და ჰიბრიდისთვის დამახასიათებელი სადი ტიპური ტარუები და თესვამდე 30-35 დღით ადრე უნდა დაიფშვანს, გაინმინდოს და დახარისხდეს

თესლის საწმენდი მანქანით. დათესვამდე თესლი უნდა შეინამლოს ერთ-ერთი რომელიმე პრეპარატით (ფენგიციდით) : რაქსილ ულტრა, ვიტავაქს-200 და სხვა. პრეპარატის ხარჯის ნორმა - რაქსილ ულტრა 0.2 ლ/1ტ თესლზე და ვიტავაქს 200 2-3 კგ/1ტ თესლზე. შენამვლა უნდა ჩატარდეს წყლის სუსპენზიით (შესაბამისად 0.2 ლ რაქსილ ულტრა ან 2-3 კგ ვიტავაქს 200 უნდა გაიხსნას 10 ლიტრ წყალში, მოსხურდეს ერთ ტონა თესლზე და კარგად აირიოს ნიჩბით) შენამვლული თესლი დათესვამდე უნდა ინახებოდეს იზოლირებულ, მზრალ საცავში.

სიმინდის დათესვა უნდა დაეწყოთ მაშინ, როცა ნიადაგი თესლის ჩათესვის სიღრმეზე 10-12 გრადუსამდე გათბება. სიმინდი ითესება 70 სმ მწკრივთაშორისებით. ამასთანავე, თუ რომელი ჯიშ ან ჰიბრიდი ითესება, სათესი უნდა დავაყენოთ შესაბამისი გამოთესვის ნორმამდე. სიმინდის ჯიშები: აჯამეთის თეთრი, აბაშური ყვითელი, გეგუთური ყვითელი და იმერული ჰიბრიდი უნდა დაითესოს ჰექტარზე 46 000 მარცვალი. მცენარეთა რაოდენობა მოსავლის აღებისას უნდა იყოს 40 000, მარცვლებს შორის მანძილი თესვის დროს 33 სმ, ადგილობრივი კაჟოვანა ყვითელი და თეთრი უნდა დაითესოს ჰექტარზე 48 000 მარცვალი. მოსავლის აღების დროს უნდა იყოს ჰექტარზე 42 000 მცენარე, მარცვლებს შორის მანძილი 30 სმ. ჰიბრიდები: ენგური, ქართული 52, ივერია 70, წილკანი 1, წილკანი 2 და კახურა უნდა დაითესოს ჰექტარზე 75-80 000 მარცვალი, მოსავლის აღების დროს უნდა იყოს 60-65 000 მცენარე, მარცვლებს შორის მანძილი 18-22 სმ. ქართული 9 და ბექა უნდა დაითესოს ჰექტარზე 80 000 მარცვალი. მარცვლებს შორის მანძილი 27 სმ, მოსავლის აღების დროს ჰექტარზე უნდა იყოს 70 000 მცენარე. წეროვანი 1, ყაზბეგი უნდა დაითესოს ჰექტარზე 70 ათასი მარცვალი, მოსავლის აღების დროს უნდა 50-55 ათასი მცენარე, მარცვლებს შორის მანძილი უნდა იყოს 20-21 სმ.

სათესის დისკები უნდა დაყენდეს თესვის წინ რათა თესვა ნორმალურად ჩატარდეს.

ნათესის მოვლა

აღმოსავლეთ საქართველოს პირობებში ნათესის მოვლის ღონისძიების ადრე დაწყებისა და მაღალხარისხოვნად ჩატარების უზრუნველსაყოფად, მით უფრო თუ ნიადაგი თესვის დროს თესლის ჩათესვის სიღრმეზე მზრალია, ნათესი უნდა მოიტკეპნოს ნაჭდევიანი საგორავით. მწკრივთაშორის პირველი კულტივაცია უნდა ჩატარდეს სიმინდის მცენარის 3-4 ფოთლის ფაზაში, მეორე კულტივაცია - პირველი კულტივაციიდან 12-16 დღის შემდეგ, რომელსაც უნდა დაუკავშიროთ ნათესის გამოკვება აზოტიანი სასუქით. სარწყავ პირობებში მეორე კულტივაცია უნდა

შეიცვალოს მწკრივთაშორისების დაბაზობებით, რაც მნიშვნელოვნად აადვილებს ნათესის მორწყვას. აღმოსავლეთ საქართველოს სარწყავ მიწებზე, თუ თესვისას ნიადაგი გამომშრალია და თესვის აღმოცენებისათვის საკმარისი ტენი არ არის, დათესვისთანავე უნდა ჩატარდეს რწყვა. სარწყავი დროებითი არხები, ნაკვეთის რელიეფის გათვალისწინებით იჭრება სათესის 3-4 გავლის შემდეგ მარკერის ხაზზე, კვლების დაჭრა აადვილებს ნათესის კულტივაციას. სიმინდის სავეგეტაციო მორწყვა ტარდება ამინდის პირობებისა და მცენარის განვითარების ფაზების მიხედვით. აღმოსავლეთ საქართველოს ბარის სარწყავ მიწებზე სიმინდი 3-4 მორწყვას საჭიროებს. ერთი მორწყვა, როგორც წესი, ტარდება ქოჩოჩის ამოდების დაწყებამდე ერთი კვირით ადრე, უკანასკნელი მორწყვა რძისებრი სიმინდის ფაზაში. მორწყვა უნდა ჩატარდეს გაუონვის წესით, ყველა მწკრივთაშორისებში წყლის მიშვებით.

სარეველებთან ბრძოლა

ფესურიანი და ფესვთ ნაყარიანი სარეველების (მალაფა, ჭანგა) წინააღმდეგ სიმინდის წინამორბედი კულტურის მოსავლის აღების-თანავე, ნაწვერალი უნდა აიჩეოს 8-10 სმ სიღრმეზე და სარეველების 15-20 სმ სიმაღლის ფაზაში შესხურდეს რომელიმე ერთ-ერთი მთლიანმოქმედი პესტიციდი: რაუნდაპი, კლინი, ნოკდაუნი-3-4 ლიტრი/ჰა; ურაგანი 4-5 ლ/ჰა ან ვალსაგინი ან ვალსაგინაფი 3-5 ლ/ჰა. აღნიშნული პესტიციდები ნიადაგის მზრალად მოხვნამდე მოქმედებს, არა მხოლოდ სარეველების მიწისზედა ორგანოებზე არამედ სპობს ფესურებსაც.

სიმინდის ნათესში შეიძლება გამოვიყენოთ

პერბიციდები: ტიტუსი, მაისი, 50 გრამი/ჰა, ან ნიკოში 1-1.5 ლ/ჰა. აღნიშნული პერბიციდები შეტანილი უნდა იქნეს სიმინდის მცენარის 3-5 ფოთლის ფაზაში. ისინი მოქმედებს, როგორც ერთწლიან, ისე მრავალწლიან მარცვლოვან სარეველებზე (მალაფა, ჭანგა, ძურწა, ბურჩხა და სხვა) ნათესში ორლებნიანი სარეველების გავრცელების შემთხვევაში მას უნდა დამატოს 2,4 დ ამინის მარილი ან რომელიმე მისი ანალოგი. პესტიციდები უნდა გაიხსნას 200-300 ლიტრ წყალში და შესხურდეს მზიან, წყნარ ამინდში.

მაკნებლებსა და დაავადებებთან ბრძოლა

ისევე, როგორც სარეველა მცენარეები, სიმინდს ყოველწლიურად აზიანებენ მავნებლები და დაავადებები; რომლებიც ხელსაყრელი გარემო პირობების შექმნისას მრავლდებიან. სიმინდის ძირითადი მავნებლებია: აზიური, ანუ გადამფრენი კალია; იტალიური კალია; მავნე ანუ კუტკალია; მახრა ანუ ბოსტანა; ველის ჭრიჭინა; ქართული ტკაცუნა; სიმინდის ზოზინა; მაისის ღრაჭა; შემოდგომის ნათესის ხვატარი; მდელის ხვატარი; სიმინდის ჭრიჭინობელა; ზოლებიანი ჭრიჭინობელა; სიმინდის ბენჯიანი ბუგრი. სიმინდის ნათესების დასაცავად გამოიყენება სხვადასხვა სახის ინსექტიციდები, აკარიციდები, ფუნგიციდები.

მოსავლის აღება

სიმინდის მოსავალი აღებული უნდა იქნეს სრული სიმინდის ფაზაში. სრულ სიმინდში შესული სიმინდის ღერო თითქმის მთლიანად (ან უმეტესი ნაწილი) გაყვითლებულია. ღეროსა და ტაროს ირგვლივ შემოხვეული ფუჩეჩი გაყვითლებული

და ძირითადად გამხმარია. სიმინდის მარცვლი იღებს ჯიშისა და ჰიბრიდისათვის დამახასიათებელ ფერს და ფორმას, მაგრდება და მტკიცედ არის დამაგრებული ტაროზე. ტარო (განსაკუთრებით გრძელყუნწიანი) ნაწილობრივ იხრება და შედარებით ადვილად სცილდება ღეროს. თავთავიანი პურეულებისაგან განსხვავებით, დამნიფებული სიმინდის ღერო, ტაროს ნაქუჩი და თვით მარცვლიც შედარებით უფრო მეტი წყლის შემცველობით ხასიათდება. სრული სიმინდის პერიოდში მარცვალში წყლის რაოდენობა, როგორც წესი, 25 %-ზე ნაკლები არ არის ზოგჯერ კი 30% აჭარბებს. სიმინდს მარცვლის ჩაყვანა არ ახასიათებს, მიუხედავად ამისა, დამნიფების შემდეგ მოსავლის აღების დაგვიანება არ არის მიზანშეწონილი, ნაღვეებით მდიდარი შემოდგომის პირობებში ამან შეიძლება გამოიწვიოს როგორც, ჩალის ისე მარცვლის გაფუჭება-დაავადება და მათი ხარისხის გაუარესება. ამასთანავე ძნელდება მათი გამოშრობა და შენახვა. სიმინდის მოსავლის აღების დაგვიანება მიუღებელია იმიტომაც, რომ ეს იწვევს ნასიმინდარის მოხვნის დაგვიანებას; განსაკუთრებით იმ რაიონებში, რომლებშიც სიმინდი საშემოდგომო ხორბლის ან საშემოდგომო ქერის წინამორბედს წარმოადგენს. ამას თან სდევს საშემოდგომო თავთავიანებისთვის ნიადაგის მომზადებისა და მათი დათესვის დაგვიანება. მოსავლის აღების პერიოდში სიმინდის მარცვლის ტენიანობა, უმეტეს შემთხვევაში, 25%-ზე ნაკლები არ არის. ასეთი ტენიანი მარცვლები შენახვისას ჩახურების გამო ადვილად ზიანდება, ამიტომ შენახვამდე საჭიროა სიმინდის ტაროებისა და

მარცვლის კარგად გამოშრობა-ფუჩეჩაცლილი ტაროები უნდა გაიშალოს თხელ ფენად, სანამ მარცვლის ტენიანობა 13-14%-მდე არ იქნება დაყვანილი. სიმინდის ტაროები უნდა შევინახოთ ძარბებში, სპეციალურ სასიმინდეებში ან კარგი ვენტილაციის მქონე შენობაში. სასიმინდეში ტაროების ხვავის სიმაღლე 1,4 -2 მეტრს არ უნდა აღემატებოდეს, შენახვის მთელი პერიოდის განმავლობაში საჭიროა თვალყურის დევნება, ხვავის გაშლა, განიავება, მავნებლების წინააღმდეგ ბრძოლის ჩატარება და სხვა.

სიმინდის ახალი ქართული ჰიბრიდები და ჯიშები

უკანასკნელ წლებში ქართველი მეცნიერების მიერ საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო კვლევით ცენტრში გამოყვანილია და ინარმოება სიმინდის საბათაშორისი ჰიბრიდები ნილკანი 1, ნილკანი 2, საბა, კახურა, თოლია, წეროვანი1, ყაზბეგი და ჯიშები მაღალინი ინიანი ქართული კრუგი, ბექა და სახამებლიანი შავი. ჰიბრიდების წეროვანი 1-ის და ყაზბეგის მეთესლეობა გადაყვანილია სტერილურ საფუძველზე. ეს ჯიშები და ჰიბრიდები ადაპტირებული არიან ადგილობრივ ნიადაგურ - კლიმატურ პირობებთან. ხასიათდება სტაბილური მოსავლიანობით. ჰიბრიდების მარცვლის პოტენციალური მოსავლიანობაა 12-14 ტ/ჰა, ჯიშების - 7-8 ტ/ჰა. ახალი ჰიბრიდები რეკომენდებულია როგორც აღმოსავლეთ, ისე დასავლეთ საქართველოს რეგიონებისთვის.

ბზის ალურა საქართველოში (CYDALIMA PERSPECTALIS WALKER. 1859)

კოლხური ბზის ინვაზიური მავნებელი ბზის ალურა - *Cydalis perspectalis* საქართველოში პირველად 2014 წელს დაფიქსირდა (სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო, კინტრიძის ეროვნულ პარკში), 2015 წელს კი ეს მავნებელი გავრცელდა სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ ტერიტორიებზე.

ბზის ალურას სამშობლოა ჩინეთი, ინდოეთი და იაპონია. იქიდან გამომდინარე, რომ ჩინეთში მაღალგანვითარებულია დეკორატიული მცენარეები საერთაშორისო ვაჭრობა, მცენიერები ვარაუდობენ, რომ სწორედ ასეთი გზით მოახერხა მავნებელმა მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში მოხვედრა, კერძოდ: 2007 წელს დაფიქსირდა გერმანიაში, შემდგომ გავრცელდა ცენტრალური ევროპის ქვეყნებში. 2008 წელს ბზის ალურა აღმოჩნდა დასავლეთ ევროპის ქვეყნებში.

ცნობილია, რომ 2012 წელს, სოჭში (რუსეთი) დაგეგმილი ზამთრის ოლიმპიური თამაშებისთვის, გამწვანების მიზნით, იტალიიდან შექენილ დეკორატიულ მცენარეებს შორის იყო ასევე ბზის ნერგებიც, რომელთაც ვექტორის როლი ითამაშეს და მცენარეებთან ერთად მოხდა მავნებლის ინვაზიაც. მომდევნო წლების განმავლობაში კი, ბზის ალურამ შეძლო ნელ-ნელა გავრცელება შავი ზღვის სანაპიროზე, კერძოდ: აფხაზეთში, სამეგრელოში, გურიასა და აჭარაში.

სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ ტერიტორიებზე ბზის ალურას დაფიქსირებისთანავე, სააგენტოს მიერ, 2015 წელს, უცხოელ ექსპერტებთან

ერთად, განხორციელდა ბზის კორომების ფიტოსანიტარიული შესწავლა საქართველოს ყველა რეგიონებში, სადაც ვხვდებით კოლხური ბზის ბუნებრივი წარმოშობის კორომებს. განხორციელებული კვლევის, ექსპერტების მიერ შემოთავაზებული რეკომენდაციებისა და რეგიონებიდან წარმოდგენილი ინფორმაციის საფუძველზე, სააგენტოს მიერ შემუშავდა 2016 წლის სამოქმედო გეგმა, რომლის შედეგადაც, 2016 წელს, Bacillus thuringiensis-ის ბაზაზე (ლეპიდინი) დამზადებული ბიოლოგიური პრეპარატით სამჯერ შეინამლა ბზის კორომები საქართველოს სამ რეგიონში, კერძოდ, გურიაში, იმერეთსა და სამეგრელო-ზემო სვანეთში (400 ჰა ფართობი). აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ წამლობის პარალელურად, სააგენტოს სპეციალისტების მიერ ხდებოდა კოლხური ბზის კორომების სანიტარიული მდგომარეობის ცვლილების შეფასება და ასევე ბზის ალურას ახალ ფართობებზე გავრცელების დაფიქსირებაც.

2017 წელს, ბზის ალურა გავრცელდა ახალ ფართობზე, კერძოდ, რაჭა-ლეჩხუმი-ქვემო სვანეთის რეგიონში (150 ჰა), შესაბამისად, სააგენტომ წამლობა განაგრძო საქართველოს ოთხ რეგიონში, 550 ჰა ფართობზე. ბზის ალურას გავრცელებამ ახალ ფართობებზე მასიური ხასიათი მიიღო და 2018 წელს რაჭა-ლეჩხუმი-ქვემო სვანეთის რეგიონში შესანამლი ფართობი გაიზარდა 100 ჰა-ით, შესაბამისად, რეგიონში წამლობა დაიგეგმა 250 ჰა ფართობზე. აღსანიშნავია, რომ გურიის რეგიონში არსებული ბზით დაფარული ფართობი აღარ შედიოდა სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებული ტერიტორიების შემადგენლობაში, შესაბამისად, სააგენტოს მიერ

წამლობა გაგრძელდა საქართველოს სამ რეგიონში, კერძოდ: იმერეთში (63 ჰა), სამეგრელო-ზემო სვანეთსა (237 ჰა) და რაჭა-ლეჩხუმი-ქვემო სვანეთის რეგიონებში (250 ჰა), სულ 550 ჰა ფართობზე.

აღსანიშნავია, რომ დღემდე არ არსებობს სრულყოფილი მონაცემები ბზის ალურაზე, მის ბიოლოგიასა და სხვა მახასიათებლებზე. იქიდან გამომდინარე, რომ მავნებელმა შეძლო, დროის მოკლე მონაკვეთში, ძალიან დიდ ტერიტორიებზე სხვადასხვა მეთოდებით გავრცელება, მიენიჭა „მოგზაურის“ სტატუსი. ამჟამად, მცენიერების მიერ დადგენილია, რომ ბზის ალურას ევროპულ ქვეყნებში ახასიათებს 2-3 გენერაცია (თაობა) წლის განმავლობაში, თუმცა იქ, სადაც მაღალი ტემპერატურა უფრო ხანგრძლივადაა, შესაძლოა, 5 თაობის მოცემაც მოახერხოს. ცივი ზამთრის შემდეგ, მავნებელი აქტიურდება 15°C ტემპერატურაზე, კვერცხებიდან გამოჩეკვასა და ზრდასრულობის (სქესმწიფობა) ასაკამდე მიღწევას დაახლოებით 40 დღე სჭირდება. განვითარების პროცესები მიმდინარეობს მანამ, სანამ, მინიმუმ 15°C ტემპერატურაა. მოზამთრე ფორმა 2-3 ხნოვანების მატლი, რომელიც შემოდგომაზე ორ-სამ ფოთოლს შორის ქმნის აბლაბუდის კაფსულას, უმეტესად ბზის ტოტის წვერზე და მასში იზამთრებს.

ბზის ალურა იკვებება მხოლოდ ბზის გვარში (Buxus) გაერთიანებული მცენარეებით. თუმცა, დადგენილია, რომ დროებით შესაძლოა იგი სახლდებოდეს ქვეტყის სხვა წარმომადგენლებზეც, კერძოდ: თაგვისარა (Ruscus), ბადგი-ჭყორი (Ilex), ჯანჯყატი (Euonymus) და სხვა. მისი გავრცელება დაფიქსირებულია ასევე ანწლზეც (Sambucus).

აღსანიშნავია, რომ სააგენტოს მიერ, 2017 წელს, იმერეთსა და რაჭა-ლეჩხუმი-ქვემო სვანეთის რეგიონებში განთავსდა 500 ცალი ფერომონიანი ხაფანგი, რომელთა დახმარებითაც დაჭერილი და განადგურებული იქნა 93 000 ცალი ბზის ალურა (პეპელა). ენტომოლოგიური გამოთვლების მიხედვით, ერთი პეპელა (მდედრი) დებს 80 ცალამდე კვერცხს, შესაბამისად, 93 000 ცალი ბზის ალურას დახოცვა, სავარაუდოდ, ნიშნავს 7 440 000 ცალი მავნებლის განადგურებას. აღნიშნული გამოთვლა დაკავშირებულია მხოლოდ ერთ გენერაციასთან (თაობა), საქართველოში კი, წლიდან წლამდე 3 თაობაა დაფიქსირებული, ორი - თბილ სეზონზე, მესამე - მოზამთრე. შესაბამისად, განადგურებული მავნებლის რაოდენობა, შესაძლებელია, სამმაგად გაზრდილიყო.

ცნობილია, რომ უცხო ქვეყანაში მოხვედრილი ინვაზიური ცხოველი (ან მცენარე), ხელსაყრელი პირობების არსებობის შემთხვევაში (შესაბამისი კლიმატი და დიდი რაოდენობით საკვები ბაზა), ბუნებრივად მარეგულირებელი მტრის (თუნდაც ადგილობრივი) არარსებობის დროს იწყებს მაღალი ინტენსივობით გამრავლებას. თუმცა, გარკვეული პერიოდის შემდეგ, შესაძლოა,

იმავე გზებით, როგორც ეს მავნებელი აღმოჩნდა ამ უცხო ქვეყანაში, გაჩნდეს მისი ბუნებრივი მტერიც. შესაბამისად, მსხვერპლი სახეობის დიდი რაოდენობის გამო, ბუნებრივი მტრის რიცხოვნობაც ინტენსიურად იზრდება.

საქართველოში კოლხური ბზის კორომების შესწავლისას, ბზის ალურას პოტენციური ბუნებრივი მტრების გამოჩენა 2017 წლიდან დაიწყო. პირველად ნანახი იქნა ბზის ალურას დაზიანებული მატლი ჩუხჩუხელა ბუგების წარმომადგენლის მიერ სამეგრელოში (სავარაუდოდ Episyrrhus balteatus). 2018 წელს კი გამოვლინდა იმერეთსა და რაჭა-ლეჩხუმი-ქვემო სვანეთის რეგიონებში. აღსანიშნავია, რომ მასთანერთად, 2018 წელს გამოჩნდა კიდევ ერთი პოტენციური ბუნებრივი მტერი, რომელიც მიეკუთვნება ზღარბაბუშისებრთა ჯგუფის (Tachinidae) ბუგებს, თუმცა, სახეობის დონეზე დღემდე დაუდგენელია. იმ გარემოების გათვალისწინებით, რომ პოტენციური ბუნებრივი მტრების რიცხოვნობა უფრო და უფრო მატულობს, იქმნება იმის საფუძველი, რომ ვიფიქროთ ბზის ალურას ბუნებრივად დარეგულირების შესაძლებლობაზე.

ბზობის დღესასწაულის მოახლოებასთან დაკავშირებით, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო განსაკუთრებით ამკაცრებს კონტროლს ბზის მოჭრაზე სამართალდამრღვევზე გავრცელებულ კანონით დადგენილი სანქციები.

ტყეში ბზის მოჭრა, ამოძირკვა ან ტოტების დაზიანება დასჯადი ქმედებაა და აღნიშნულზე გათვალისწინებულია როგორც ადმინისტრაციული, ასევე სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის ზომები. საჯარო სანქციების ოდენობა 500-დან 1000 ლარამდეა, ხოლო, თუ გარემოსათვის მიყენებული ზიანი აჭარბებს 1000 ლარს - აღიძვრება სისხლის სამართლის საქმე.

ბზა შესაძლებელია მოზოგველი იყოს მხოლოდ კერძო საკუთრებაში არსებული სანერგებიდან, ხელოვნურად გაშენებული პლანტაციებიდან - ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს მიერ გაცემული შესაბამისი ადგილწარმოშობის ცნობის საფუძველზე.

ბრძოლის ღონისძიებებში ჩართულია ყველა პასუხისმგებელი უწყება: ეროვნული სატყეო სააგენტო, დაცული ტერიტორიების სააგენტო, გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი, ადგილობრივი თვითმმართველობა, აფხაზეთისა და აჭარის ა/რ შესაბამისი ორგანოები.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო მოსახლეობას, ეროვნულ საშენ მეურნეობასა და კერძო სანერგებში გამოყვანილ ბზას სთავაზობს, რომელიც ეკლესიების მიმდებარე ტერიტორიებზე გაიყიდება.

